

Mert megemlékezett szent szaváról,
amelyet szolgáljához,
Ábrahámhoz intézett.
Kivezette népét ujjongásban,
választottait vigasságban.
Zsolt 105, 42–43

Új Ember

MAGYARORSZÁG KATOLIKUS HETILAPJA

LXXXI. évf. 9. • (3992.)
2025. március 2. • Ára 445 Ft

Szívvel, szakértelemmel a rászorulókért

Interjú Vajda Norberttel, a hetvenöt éves Katolikus Szeretetszolgálat főigazgatójával

Gondozottak és gondozók együtt ünnepelnek a fogyatékossgal élők ipolytölgyesi Szent Erzsébet Otthonának harmincöt éves fennállása alkalmából 2021-ben (Fotó: Lambert Attila)

A Katolikus Szeretetszolgálat 1950-ben, az állam és az Egyház megállapodásával jött létre. Nincs még egy olyan, szociális tevékenységet folytató egyházi intézmény Magyarországon, amely hetvenöt éve folyamatosan működik. A jubiláló szervezet történetéről Vajda Norbert főigazgatóval beszélgettünk.

– A Katolikus Szeretetszolgálat a szerzetesrendek feloszlásával párhuzamosan, 1950. augusztus 29-én született meg. Ekkor írták alá az állam és az Egyház közötti megállapodást, hogy az idős, beteg szerzetesek ügyeit rendezzék. Hogyan alakult meg a szervezet?

– A Katolikus Szeretetszolgálat megalapításának megértéséhez ismerni kell az előzményeket. 1948-ban határozták el az egyházi iskolák államosítását. 10 432 szerzetes élt akkor az országban, 753 közösségben: 223 rendházban 2269 férfi, illetve 530 rendházban 8163 nő. 1950-ben egyik napról a másikra négy szerzetesrend kivételével az összes többi feloszlott. Emiatt nagyjából tizenegyezer ember maradt foglalkozás,

fedél, fizetés, ápolás, nyugdíj és ellátás nélkül. Ráadásul sok idős, beteg volt közöttük, több mint kétezer olyan ember (361 férfi és 1786 nő), akiknek nem volt hova menniük, nem voltak rokonaik.

A szerzetesrendek feloszlása, bár sejtető volt, hirtelen történt. A hatóság emberei éjszaka végezték a rajtaütésszerű internálásokat. Azt mondták a szerzeteseknek és szerzetesnőknek, hogy pakolják össze a legszükségesebb holmijukat, húsz percet kapnak. Majd ponyvával teherautóval elvitték őket, de nem mondták meg nekik, hova. Az ávosok azzal viccelődtek, hogy jobb lenne, ha Biblia helyett orosz szótárt hoznának magukkal, ezzel azt sejtették, hogy a Szovjetunió is lehet az úti cél.

(Folytatás a 9. oldalon)

Ökumenikus imádság
Ukrajna békéjéért
3. oldal

Török Csaba Róma című
kötetéről Esztergomban
12. oldal

Mértékadó
Kultúra • Tv- és rádióműsor
2025. március 3–9.

Diplomakoncert előtt:
Orosz Balázs
Írói naplók a Petőfi Irodalmi Múzeumban
Doma Péter két regényéről
Film: Futni mentem, És mi van Tomival?

Ferenc pápa egészségi állapotáról

Lapzártnak napján (2025. február 24., hétfő) reggel 8.18-kor a Szentlélek Sajtóközpont rövid közleményt adott ki a nyolcvannégy éves Ferenc pápa egészségi állapotáról. A Szentatyát február 14-e óta kezelik a római Agostino Gemelli Klinikán. (Részletek és előzmények a 2. oldalon)

Hűség és derű ellenszélben is Bábel Balázs érsek átvette a Hit Pajzsa díjat

Huszonnegyedik alkalommal adták át a Parma Fidei – Hit Pajzsa díjat. Az idei eseményre február 22-én délelőtt került sor a kecskeméti Piarista Gimnázium dísztermében. A kuratórium döntése alapján ezúttal Bábel Balázs kalocsa-kecskeméti érsek kapta az elismerést.

(Bővebben az 5. oldalon)

Szívünk kertjének művelése

A Cor et Lumen Christi közösség éves konferenciájáról

A Cor et Lumen Christi közösség éves konferenciáját február 15–16-án Budapesten rendezték meg Újítsd meg csodáidat! címmel. A tanácskozáson közel kétezer vettek részt határainkon innen és túlról a BOK-csarnokban. Az előadók között volt Damian Stayne, a közösség alapítója; Johannes Hartl teológus, az augsburgi Imádság Háza alapítója, valamint Fábry Kornél esztergom-budapesti segédpüspök.

A konferencia első előadásában Damian Stayne arról beszélt, hogy a keresztény ember kimondott szavainak – amennyiben azok Isten szavai (vö. 1Pét 4,11) – teremtő ereje van. „A nyelvnek hatalmában van az élet és halál!” (Péld 18,21) – mennyivel inkább akkor a keresztény ember szavainak. Pál többször sür-

geti a hívőket, hogy kérjék a lelki ajándékokat, különösen azt, hogy prófétálhassanak (vö. 1Kor 14,5). Mi tehát a prófécia? Nem jövőmondást jelent (bár sok esetben az is benne van), hanem az Isten erejével, a Szentlélek által sugalmazott beszédet, mely teremtő hatalommal bír. (Folytatás az 5. oldalon)

Mariazellben állítanak szobrot Mindszenty bíborosnak

Beszélgetés Kovács Gergellyel

Mindszenty József bíboros, hercegprímás halálának ötvenedik évfordulója alkalmából május 31-én a mariazelli bazilika oldalában felállítják Rieger Tibor szobrászművész bronzból készült, életnagyságú Mindszenty-szobrát. Az esemény előtt Székely János szombathelyi megyéspüspök mutat be szentmisét, amelyen Martos Levente Balázs esztergom-budapesti segédpüspök koncelebrál. Kovács Gergellyel, a bíboros, hercegprímás boldoggáavatási eljárásának viceposztulátorával, a Magyarországi Mindszenty Alapítvány képviselőjével beszélgettünk.

– Máriaremete és Fatima után Mariazell immár a harmadik helyszín lesz, ahol felállítják Rieger Tibor Mindszenty Józsefről készült életnagyságú alkotását.

– Első hallásra furcsa lehet az olvasónak, hogy egy szoborból három példány is készül, pedig szakrális művészettörténeti szempontból ez egyáltalán nem ritka jelenség. (Folytatás a 11. oldalon)

ISSN 0133-1205

Élet Krisztus szolgálatában

ÖRÖM

Készülünk együtt Bódi Mária Magdolna boldoggá avatására!

Bővebb információ a bodimariamagdolna.hu honlapon

VESZPRÉMI ÉRSEKSÉG
Üzenik békét a jövendőre

Jézus átalakítja az életünket reményteli tervével

Február 12-én délelőtt a VI. Pál Teremben tartotta a Szentatyja a szokásos szerdai általános kihallgatást, amelyen Olaszországból és a világ minden tájáról érkezett hívőkkel és zarándokokkal találkozott. Hörghurutja miatt az egyik munkatársa olvasta fel olasz nyelvű beszédét, melyben folytatta jubileumi, Jézus Krisztusról, a mi reménységünkéről című katekézissorozatát. Elmélkedésének témája a következő volt: „Ma megszületett a Megváltó nektek, Krisztus, az Úr” (Lk 2,11) – Jézus születése és a pásztorok látogatása. Az alábbiakban közreadjuk Ferenc pápa teljes katekézisének fordítását.

Gábor angyal a messiáskirály születését a nagyság jelével hirdette meg: „Gyermekeket fogansz, fiút szülsz, és Jézusnak fogod elnevezni. Nagy lesz ő, és a Magasságbeli Fiának fogják hívni. Az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak trónját, és uralkodni fog Jákob házában örökké, s országának nem lesz vége.” (Lk 1,32–33)

Mindazonáltal Jézus oly módon születik meg, ami teljesen példátlan egy király esetében. Azt olvassuk ugyanis, hogy „ott-tartózkodásuk alatt elérkezett a szülés ideje. Má-

ria megszülte elsőszülött fiát, bepólyálta és jászolba fektette, mert nem jutott nekik hely a szálláson” (Lk 2,6–7). Isten Fia nem királyi palotában születik, hanem egy ház hátsó részében, ahol az állatok vannak. Lukács így mutatja meg nekünk, hogy Isten nem hangzatos bejelentésekkel jön a világra, nem feltűnést keltve mutatkozik meg, hanem alázatosan kezdi meg útját. És kik az első tanúi ennek az eseménynek? Néhány pásztor: alacsony műveltségű, az állatokkal való állandó érintkezéstől rossz

szagú, a társadalom peremén élő emberek.

Mégis azt a mesterséget űzik, amellyel Isten megismerteti magát népével (vö. Ter 48,15; 49,24; Zsolt 23,1; 80,2; Iz 40,11). Isten őket választja ki, hogy a történelemben valaha elhangzott legcsodálatosabb hír címzettjei legyenek: „Ne féljete! Íme, nagy örömet adok tudtul nektek, és az lesz majd az egész népnek. Ma megszületett a Megváltó nektek, Krisztus, az Úr, Dávid városában. Ez lesz a jel: „Találtok egy jászolba fektetett, bepólyált gyermeket” (Lk 2,10–12). A hely, ahol a Messiást találni fogják, egy állatetető. Az történik ugyanis, hogy annyi várakozás után, „a világ megmentőjének, annak, akiért minden teremtetett (vö. Kol 1,16), nincs hely”.

A pásztorok tehát megtudják, hogy egy végtelenül szegény, állatoknak fenntartott

helyen születik meg számukra a régóta várt Messiás, hogy a megváltójuk, a pásztoruk legyen. Ez a hír csodálkozásra, dicsőítésre és örömteli híradásra nyitja meg szívüket. „Az ezer más dologgal foglalkozó sokasággal szemben a pásztorok azok, akik első tanúivá válnak az egyetlen lényeges dolognak, a nekünk ajándékozott üdvösségnek. A legalázatosabbak és legszegényebbek tudják befogadni a megtestesülés eseményét.”

Testvéreim, kérjük mi is azt a kegyelmet, hogy a pásztorokhoz hasonlóan képesek legyünk a csodálkozásra és dicsőítésre Isten előtt, és képesek legyünk vigyázni arra, amit ránk bízott: a tehetségeinkre, a karizmáinkra, a hivatásunkra és a mellénk helyezett emberekre! Kérjük az Urat, hogy fel tudjuk ismerni a gyengeségben a Gyermekeket Isten rendkívüli erejét, aki azért jön, hogy megújítsa a világot és átalakítsa életünket az egész emberiség számára reményteli tervével!

Fordította: Tózsér Endre SP
Fotó: Vatican Media

Ferenc pápa egészségi állapotáról

(Folytatás az 1. oldalról)

„Az éjszaka nyugodtan telt, a pápa aludt és most pihen” – ezt a rövid tájékoztatást adta e-mailben a Szentszéki Sajtóközpont február 24-én reggel (lapzártánk napján – a szerk.); délből a sajtószolgálat közölte, hogy február 24-én 21 órakor a Rómában tartózkodó bíborosok, a Római Kúria összes munkatársa közösen imádkozzák a rózsafüzért a Szentatyja egészségéért. Az imádságot Pietro Parolin bíboros, államtitkár vezeti.

Egy nappal előtte, február 23-án, vasárnap a sajtóközpont azt tudatta, hogy a Szentatyja két egység vörösvérsejt-koncentrátumot kapott, ami kedvező hatással volt, és növelte a hemoglobinszintet. A trombocitopenia továbbra is fennáll

(a vérlemezkeszám továbbra is alacsony – a szerk.); ugyanakkor néhány vizeletvizsgálat kezdeti, enyhe veseelégtelenséget mutat, amely jelenleg kontroll alatt áll. A magas áramlású oxigénterápia orrkanülön keresztül folytatódik.

A klinikai kép összetettsége és a gyógyszeres kezelések hatásának megjelenéséhez szükséges várakozási idő miatt a prognózist továbbra is fenntartásokkal kell kezelni (vagyis a prognózis bizonytalan – a szerk.).

Vasárnap délelőtt folyamán a Szentatyja a [Gemelli-klinika] 10. emeleten kialakított lakhelyén szentmisén vett részt azokkal együtt, akik kórházi tartózkodása napjaiban gondozzák. Aznap délből a pápa betegsége miatt nem tudta a vasárnap

szokásos Úrangyalát együtt imádkozni a Szent Péter téren egybegyűlt hívőkkel, viszont a Szentszék közölte az évközi idő 7. vasárnapjára írt beszédének szövegét, melyet a Szent Péter-bazilikában ünnepelt szentmise végén olvastak fel. Ebben Ferenc pápa kifejezte köszönetét az egészségügyi dolgozóknak és az érte imádkozóknak.

Ferenc pápa üzenetében a következőket írta:

„Én pedig bizakodva lábadozom a Gemelli-klinikán, megkapom a szükséges kezeléseket; és a pihenés is a terápia része!”

Őszintén köszönöm a kórház orvosainak és egészségügyi dolgozóinak az irántam tanúsított figyelmességét, és azt az odaadást, amellyel szolgálatukat végzik a betegek között...

Ezekben a napokban sok szeretetteljes üzenetet kaptam, és különösen megérintettek a gyermekek levelei és rajzai...

Köszönöm ezt a közelséget és a vigasztaló, támogató imákat, melyeket a világ minden tájáról kaptam!...

Mindenkit Mária közbenjárására bízok, és kérek benneteket, hogy imádkozzatok értem!”

Erdő Péter bíboros, primás február 19-én elküldött levelében imádságos közelségéről biztosította Ferenc pápát a maga és az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye hívei nevében. A bíboros levelében idézi Ferenc pápa a betegek 33. világnapjára írt üzenetét: „A remény nem csal meg» (Róm 5,5), sőt a próbatétel idején megerősít bennünket”, és megköszönte a vigasztaló sza-

vakat, amelyek Isten jelenlétét tükrözik a szenvedők mellett.

Levele végén Erdő Péter bíboros mielőbbi és teljes felépülést kívánt a Szentatyának, hogy a jubileumi szentévből segítségére legyen a hit útján az Egyháznak.

Csatlakozva Erdő Péter bíboros és az Esztergom-

Budapesti Főegyházmegye híveinek imájához arra hívjuk az Új Ember minden kedves Olvasóját, hogy hordozzuk továbbra is a Szentatyát imádságainkban!

Összefoglalót készítette:
Kőrössi László
Fotó: Vatican Media

Az orvosok sajtótájékoztatója február 21-én

Sergio Alfieri és Luigi Carbone orvosprofesszorok tartottak sajtótájékoztatót a római Gemelli-klinikán február 21-én. A Ferenc pápa egészségi állapotáról tartott tájékoztatóról az ANSA, Olaszország legjelentősebb hírügynökségének híradását adjuk közre.

„Jó a hangulata és viccelődik” – mondta Sergio Alfieri professzor, a Gemelli-klinika sebészeti osztályának igazgatója, a Szentatyát kezelő orvosi csapat vezetője. „A krónikus betegség továbbra is fennáll.” A katolikus egyháztól a klinikán imával és munkával tölti az idejét. A pápa mindig is azt akarta, hogy az igazat mondjuk” – tette hozzá Sergio Alfieri a Gemelli-klinikán a Szentatyja egészségi állapotáról tartott sajtótájékoztatóon, utalva az elmúlt napokban kiadott közleményekre.

Elmondta azt is: „A pápának jó a hangulata és viccelődik. A minap azt mondtam neki: »Jó reggelt, Szentatyja!« Ő pedig azt válaszolta: »Jó reggelt, Szentatyja!« Csak hogy mondjak egy példát.”

„A pápa nincs túl a veszélyen” – hangsúlyozta Alfieri professzor. De „most nincs életveszélyben, ma elment a kápolnába imádkozni” – tette hozzá.

„A krónikus betegség továbbra is fennáll, a pápa tudja ezt, azt mondta: »Tisztában vagyok azzal, hogy a helyzet súlyos«, néha nem kap levegőt, s ez az érzés senkinek sem kellemes” – magyarázta a Szentatyát kezelő orvosi csapat vezetője.

„Ferenc pápa nincs rákötve semmilyen gépre. Amikor szüksége van rá, egy kicsit felrakja az orrkanült egy kis

oxigénért, de önállóan lélegzik és étkezik” – mondta Alfieri professzor.

Luigi Carbone, a vatikáni egészségügyi szolgálat igazgatóhelyettese kiemelte: „Arra kell koncentrálnunk, hogy túl jussunk ezen a szakaszon. Látjuk a Szentatyja egyéniségét, ő nem az a típus, aki feladja.”

A pápának tüdőgyulladás van: „Ha ne adj Isten valamelyik baktérium a vérbe kerülne, akkor vérmérgezést kapna, az igazi kockázatot az jelenti, hogy a baktériumok a vérbe jutnak. Ma baktériumok nincsenek a vérben, fertőzés jelenleg csak a tüdejében van” – mondta Sergio Alfieri professzor a pápa egészségi állapotáról tartott sajtótájékoztatóon.

„Ez az igazi veszély, amelynek egy ilyen korú ember ki van téve” – tette hozzá, utalva a sepszis eshetőségére. A fer-

tőzést „egyelőre sikerült mérésélni” – jegyezte meg Luigi Carbone doktor. „Néhány gyógyszer adagját csökkentettük is” – hangsúlyozta Alfieri.

Eközben egy paraguayi imacsoport tagjai – világi hívők és szerzetesek – Romina Elisabeth Taboada Toninának, Paraguay szentszéki nagykövetének vezetésével Szent II. János Pál pápa szobrához mentek az Agostino Gemelli Egyetemi Klinika előtti téren. Fél órán át imádkoztak, rózsafüzérrel a kezükben, és magukkal vitték a Caacupéi Szűzanya ikonját is, melynek Ferenc pápa nagy tisztelője. Ez a közös imádság némileg megtörte a pápa kórházi tartózkodásának monotonitását ezen a hetedik itt töltött napon, mely egyébként csendesen telt.

Kezelésének napjaiban a pápa a kórház életébe is be-

kapcsolódott. Tegnap értesült Giovanni Scambia professzor haláláról, aki a klinika orvosi csapatának igazi oszlopos tagja volt. A Szentatyja korábban rövid üdvözlést is küldött neki, amikor értesült betegségéről, amely tragikus gyorsasággal elvitte.

A Gemelli-klinikán feszült légkör uralkodik, mert folyamatosan hamis hírek keringenek, melyeket aztán a Szentszék cáfol, és mindenki állandóan az orvosi közleményre vár, melyet ezúttal maguk az orvosok mondhatnak el.

Az éjszaka jól telt, ma reggel Ferenc pápa felkelt, és megreggelizett. Ezt a Szentszéki Sajtóközpont közölte. „Maholnap kiderül, hogyan reagál a pápa az új terápiára.” Erről vatikáni források számoltak be. Ebből lehet

majd következtetni arra, hogy a Szentatyának mennyi időt kell még a Gemelli-klinikán tartózkodnia.

A pápa továbbra is fogadja legközelebbi munkatársait, és egy kicsit dolgozik is. Idejét vagy a betegágyon, vagy a karosszékekben tölti, és önállóan lélegzik.

A Szentatyja kinevezte az Egyesült Államok Katonai Ordináriátusának segédpüspökévé Gregg M. Caggianellit, a Florida állambeli venice-i egyházmegye papját, aki a Boynton Beach-i Páli Szent Vince Szeminárium rektorhelyettese. Erről a Szentszéki Sajtóközpont közlönye (Bollettino) adott hírt. Ferenc pápa tehát továbbra is dolgozik a kórházból.

Fordította: Tózsér Endre SP
Forrás: ANSA

Pusztítani könnyű, építeni nehéz

Ökumenikus imádság Ukrajna békéjéért

Az Ukrajna elleni háború kitörése harmadik évfordulójának előestéjén, február 23-án békefelvonulást tartottak Budapesten a Sant'Egidio közösség szervezésében. A Salkaházi Sára rakpart közelében tanúságtételek hangzóttak el, majd békét hirdető feliratok alatt indult el a menet az Egyetemi (Kisboldogasszony-) templom felé, ahol Székely János szombathelyi megyéspüspök, az MKPK Caritas in Veritate Bizottsága elnöke vezette az ökumenikus imádságot.

Az Oroszország által Ukrajna ellen indított háború kitörésének harmadik évfordulójához kapcsolódóan annak a helynek a közelében gyűltek össze az emlékezők, ahol a nyilasok 1944. december 27-én a Dunába lőtték Salkaházi Sárát Bernovits Vilmával, valamint az általuk mentett zsidó lányokkal, asszonyokkal együtt. Két ukrán édesanya tanúságtételével kezdődött a megemlékezés. Katyerina Alenyina Kijevből menekült el kislányával a háború kitörésének másnapján. Budapesten, a Máltai Szeretetszolgálat által biztosított szállón lakik, pszichológusként ukrán gyerekek beilleszkedését segíti heti néhány órában. Bár ez nem elég a megélhetésükhöz, hálás, hogy befogadták, békében élhet, és barátokra talál.

Olga Novikova 2022 májusában lányával és két macskájukkal Szeverodonyeckből érkezett Budapestre, hányatott út során. Dialízisre szoruló vesebeteg volt, a Sant'Egidio közösség tagjai várták az állomáson, és gondoskodtak róla, a barátaivá váltak. Személyesen nem tudott jelen lenni a mostani rendezvényen, mert tavaly év végén új vesét kapott, és még tart a rehabilitációs időszak. De fontosnak tartotta

megüzenni: „Nagyon hálásak vagyunk barátainknak, a magyaroknak és Magyarországnak. Úgy tűnt, hogy azok után, amit átélünk, soha többé nem tudunk majd mosolyogni. De Magyarország igazi otthonnak bizonyult számunkra, meleg, gondoskodó, szeretetteljes! Megváltozott az életünk! Nincsenek szavak a hátlánk kifejezésére. Ám más ukránjai családok számára a háború sajnos folytatódik. Nagyon szeretném, ha a világ nem feledkezne meg erről!”

A Sant'Egidio közösség Fialatok a békéért mozgalma nevében Saxon Hunor az Ukrajnában szenvedő kortársakra hívta fel a figyelmet, akiktől a háború elragadja a jövőt. Felelősek vagyunk egymásért! Példát kell mutatnunk egymásnak és azoknak, akik a mi jövőnkért felelősek – hangsúlyozta. Szőke Péter, a Sant'Egidio közösség budapesti felelőse köszöntötte az egybegyűlteket, különös sze-

rettel ukrán barátaikat. Mint mondta, Ukrajna két rossz lehetőséggel kénytelen szembenézni: magára hagyják, megalázzák nemzeti méltóságában, szuverenitásában, vagy még nagyobb vérvészteség árán egy elhúzódo, kilátástalan háborúban él tovább. Az erő és az erőszak kultuszának korában élünk – figyelmeztetett, majd Dietrich Bonhoeffert idézte, aki ezt írta a náci börtönéből 1942-ben: „A történelmet csak

a kiközösített, meggyanúsított, meggyalázott, bántalmazott, magatehetetlen, elnyomott emberek szemszögéből lehet megérteni.” Aki tehát az áldozatok, a gyengék oldalára áll, az nem tévedhet.

„Nincs időnk félni, mert másoknak kell segítenünk” – idézte Szőke Péter ukrán barátaikat a Sant'Egidio közösségből, akik szolidaritással, az otthonukat, szeretteiket elvesztett emberek

mi templom felé, ahol Székely János szombathelyi megyéspüspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Caritas in Veritate Bizottságának elnöke vezetésével ökumenikus imádságot tartottak Ukrajna és az egész világ békéjéért. Jézus szava radikális, igényes és gyönyörű – kezdte szentbeszédét Székely János püspök, miután felolvasta Lukács evangéliumának erre a vasárnapra előírt szakaszát, amely arra buzdít: szeressétek ellenségeiteket, legyetek irgalmasok. A szeretetben titokzatos építő erő van, mondta Nietzsche cáfolva, aki szerint az ellenségszeretet gyengeség és ösztintelenség. Szeretettel letünk, szeretetre születünk, ez a legőszintébb éntünk.

Pusztítani könnyű, építeni nehéz. A háború pusztítása nemzedékeken keresztül öröklődik. Amit a gyűlölet tönkretesz, azt nehéz begyógyítani az irgalom vízával. Milyen messze van a világ attól, hogy hallgasson a Mester tanítására, aki arra inti Pétert, hogy tegye vissza hüvelyébe kardját, mert aki kardot ragad, kard által vész! A

püspök felidézett egy képet: egy vulkán peremén az ember egyik kezében olaj, a másikban víz van, s nem mindegy, melyikkel él. A ruandai háború előtt a rádióból olyan szavak hangzottak a tuszik megsemmisítéséről, amelyek a konfliktusban csak olajat jelentettek a tűzre. Ezzel szemben nekünk a béketeremtőtől kellene tanulnunk, mondta Székely János, emlékeztetve Szent Ferenc, Gandhi, Szent II. János Pál

pápa és a kevésbé ismert Rani Maria nővér alakjára. A szerzetesnővér Indiában a szegényeket védelmezte, 1995-ben beryilkosokkal megölték. Gyilkosát Rani Maria szintén szerzetes lánytestvére és édesanyja is meglátogatta a börtönben, majd amikor szabadult, ők várták a börtön kapujában, hazavitték, megvendégelték. Samandar Singh bocsánatot kért a tettéért, új emberré lett, s attól kezdve maga is a szegényeket szolgálta. Lépjünk a béke királyának nyomába, aki arra hív: szeressétek ellenségeiteket, legyetek irgalmasok! – zárta prédikációját Székely János püspök.

Ukrajnán kívül is nagyon sok hadszíntér van ma a világban, a Kongói Demokratikus Köztársaság, Mozambik, a Két Szudán és még továbbiak. E területek békéjéért, a háború és a terrorizmus áldozatait is szól a fohász. Egyenként felsorolták a háborútól, erőszaktól szenvedő országokat, és gyerekek, fiatalok ünnepelesen gyertyát gyújtottak értük. Ezt követően a testvéregyházak képviselői – Lackner Pál evangélikus lelkész, nyugalmazott tábori püspök; Gonda László református lelkész, Daniel Culbertson anglikán diakónus, Dmitro Szidorenko ukrán ortodox pap – mondtak könyörgéseket, majd ukrán és magyar nyelven is elhangzott a Miatyánk imádság.

A szertartás végén az ukránjai Sant'Egidio közösség számára gyűjtöttek adományokat, amelynek tagjai maguk is szenvednek a háborútól, de számos módon segítik a menekülteket, a szegényeket. „Az imádság az Úrhoz száll, de jel az emberek előtt is, hogy nem törődünk bele a háborúba, az erőszakba” – hangsúlyozta búcsúzásként Szőke Péter.

Thullner Zsuzsanna
Fotó: Merényi Zita

Aki reményét az Úrba veti, nem csalatkozik

Az ukrajnai püspökök a háború kezdetének harmadik évfordulóján

Az alábbiakban azt a felhívást olvashatják magyar fordításban, amelyet az Ukrajnai Római Katolikus Püspöki Konferencia tett közzé a teljes körű orosz invázió kezdetének harmadik évfordulójára (február 24-e) alkalmából.

„A remény nem csal meg” (Róm 5,5). A rómaiaknak írt levél e szavaival kezdődik az a bulla, amely jubileumi évet hirdetett az egyetemes Egyházban. Látjuk, hogy Ukrajnában hogyan működik az isteni gondviselés az Egyház történelmében. Amikor 2022-ben elkezdődött a teljes körű orosz invázió, a Szent Keresztnak szentelt évet tartottunk; a következő évben Ukrajna védszentjének, Szent Mihály arkangyalnak a közbenjárását kértük. Ebben az esztendőben pedig a keresztény remény erényének jegyében élünk. Éppen ez az isteni gondviselésbe vetett remény teszi lehetővé számunkra, hogy hittel tekintsünk mindarra, ami házában és a világban történik. Mindannyian láthattuk az idő alatt, hogy az emberekbe vetett remény gyakran csa-

lódáshoz és kétségbeeséshez vezet – míg az Istenbe vetett remény szilárd és megingathatatlan támasz.

Az Úrba vetett remény nem okoz csalódást, mert ő hűséges ígéreteihez, s a körülményektől függetlenül állandóan szeret bennünket; az Úrba vetett remény Isten hűségében és mindenhatóságában gyökeresedik. Ez a remény belső erő forrása lesz számunkra, és megnyitja a szívünket, hogy e próbatételek idején hálásak legyünk Istennek a közöttünk megtapasztalt jelenléteért, és hálára indít bennünket az emberek iránt is odaadásukért, áldozatkészségükért és a jóban való kitartásukért.

Továbbá szeretnénk kifejezni mély hálánkat katonáinknak, akik kockára teszik életüket szülőföldünkért: hőstetteiteket soha nem feledjük, bajtársaitok halála pedig soha nem lesz hiábavaló és hasztalan. Imáink szüntelenül kísérnek titeket, kedves harcosaink. Szintén őszinte hálával tartozunk az önkénteseknek, minden jótévőnek, orvosnak és mindazoknak, akik életük odaadó szolgáltatásával, minden erejükkel és tehetségükkel segítenek bennünket,

hogy közelebb jussunk a győzelemhez.

Ezúton is szeretnénk kifejezni őszinte köszönetünket a Szentatyának, Ferenc pápának: minden erőfeszítéséért, amellyel lehetővé teszi, hogy a világ ne feledkezzen meg Ukrajnáról; szűnni nem akaró imájáért értünk, valamint az Apostoli Szentszék minden erőfeszítéséért, amelyet a diplomáciai terén fejt ki annak érdekében, hogy hadifoglyaink, továbbá az ideiglenesen megszállt területekről az oro-

szok által erőszakkal elhurcolt polgártársaink és gyermekeink hazatérjenek.

Mélyszéges tisztelettel és együttérzéssel fordulunk ma a sebesültekhez és azokhoz, akik maradó testi sérülést szenvedtek el ebben a brutális háborúban. Élő tanúi vagyunk küzdelmünknek, mi pedig imádkozunk gyógyulásotokért, és támogatásunkról biztosítunk benneteket. Szolidárisak vagyunk mindazokkal, akik a frontvonalból várják haza hozzátartozóikat, vagy akik-

nek sorsáról semmi hír: veletek együtt aggódunk értük!

Imádságunk kíséri azokat is, akik elvesztették kedves szeretteiket, gyászolják fiaikat, lányait, édesapjukat, férjüket, feleségüket és barátaikat.

Az Úr vigasztalja meg mindazokat, akik háború okozta sebeket hordanak!

A fogságban lévő vagy a megszállás alatt élő helyzete éles fájdalommal tölti el szívünket. Nem szűnünk meg imádkozni szabadulásukért, hazatérésükért.

Imádkozunk és emlékezünk azokra is, akik kénytelenek voltak elhagyni szülőföldjüket, akik idegen földön, családjuktól elszakadva hordozzák az élet terhét. Az Úr erősítse meg őket megpróbáltatásaikban, és akár idegen országban is találjanak közösségre és támaszra.

Az ukrán Verkhovna Rada (Legfelsőbb Tanács) határozata értelmében február 24-e ezennél nemzeti imnap lesz. Ezért felszólítunk mindenkit, hogy buzgón imádkozzék. Aki teheti, azt böjtölsre vagy az önmegtagadás egyéb formáinak gyakorlására biztatjuk ezen a napon. Bátorítjuk és kérjük a betegeket, hogy egyesítsék szenvedésüket Krisztus szenvedéseivel; és ajánlják fel azt Ukrajnáért; imádkozzanak a bűnösök megtéréseért és a mielőbbi, régóta várt és igazságos békéért.

Amikor úgy tűnik, hogy mindenütt a sötétség és a kétségbeesés az úr, mi forduljunk bizalommal a Reménység Anyja szívéhez, aki utolsó leheletéig Fia keresztje alatt állt.

Fordította:
Hidász Ferenc OFM
Forrás és fotó: Credo.pro

(Folytatás az 1. oldalról)

Hűség és derű ellenszélben is

Bábel Balázs érsek átvette a Hit Pajzsa díjat

A kitüntetés a kommunizmus áldozatainak emléknapja (február 25.) alkalmából minden évben olyan élő egyházi személyeknek ítéli oda, akik a diktatúra alatt is hűségesek maradtak hitükhöz, magyarságukhoz. A díjat Horváth Béla kispap, országgyűlési képviselő és Gyurkovics Tibor Kossuth-díjas író alapította 2002-ben.

A díjátadáson a megjelenteket Lévai Jánosné városi tanácsnok, önkormányzati képviselő köszöntötte. Ezt követően Leszák Sándor, az Országgyűlés alelnöke mondott ünnepi beszédet, amelyben leszögezte: a Hit Pajzsa díj idei kitüntetettje, Bábel Balázs papként megszervezte a Kádár-rendszert. Egy erdélyi körútján letartóztatták, az általa a határon átvitt könyveket elkobozták, azután pedig folyamatosan megfigyelték. „Ha a hit pajzsát tartod, rajtad az üdvösség sisakja is” – idézett a parlament alelnöke Szent István király *Intelmeiből*.

Az ünnepen Sajgó Szabolcs SJ, a Parma Fidei díj kurátora mondott laudációt. Vék Sándor piarista pap költő változtassék: „Az Isten küld, testvéreim, tinéktek, / hogy sugarai eleven tűzét, / amik arcáról a szívembe égtek, / sugározzam csendesen szerteszét / a testvéreknél, kik az éjben járnak. / Az Isten küldött, szentjánosbogárnak.”

A jezsuita szerzetes emlékeztetett: „A gyóni Bábelék kamaszodó kincse, a kis Balázs” életének négy meghatározó évét töltötte itt, ebben a gimnáziumban, a piarista atyák nevelő kezének, oktató szavának és személyes példájának vezetésével. Leszögezte: a Parma Fidei díj az igazságosság jegyében a meghozott áldozat elismerése. Közössége tartozik ezzel az áldozat meghozójának. Bábel Balázs kitüntetések azonban nemcsak az ő áldozatának elismeréséről van szó, hanem mindazon áldozatok elismeréséről, amelyeknek ő részben a gyümölcse, s melyeket szülei, környezete, az egyszerű hívek, a paptársak hoztak meg azzal,

hogy a hitért vállalták az üldözést, a megalázást, a jogfosztást, a másodrendű állampolgárságot. Áldozatot hoztak a Regnum Marianum közösségének tagjai is, akikhez Bábel Balázs 1981-ben csatlakozott, tudva, hogy ezzel az üldözöttség is vállalja.

A Parma Fidei díj esetében nemcsak a tiszteletéről és az igazságosságról van szó, hanem Isten mindnyájunkat megszólító és meghívó kegyelmének felmutatásáról is – fogalmazott Sajgó Szabolcs. Hiszen a díjazottak az áldozatuk meghozatalához szükséges erőt nem maguknak köszönhetik, hanem az élő Istennek: a mindenható Atyának, a megfeszített és feltá-

madott Názáretinek és a belénk árasztott Léleknek. Bábel Balázs könyveiben, tanításaiban és egész életében tanúságot tesz arról, hogy bármilyen nehézségben, ellenszélben a hite ad erőt neki a nagyobb jóhoz való hűséghez. A díj kurátora rámutatott: bármennyi gondja, baja volt és van Bábel érseknek, a lelke békéjét és derűjét nem tudják elvenni tőle, mert hite, reménye és szeretete nem ebben a világban gyökerezik.

„Köszönjük, kedves Érsek atya, hogy hagyta a Názáretinek láthatóvá, megtapasztalhatóvá tenni életében Isten emberszerető jóságát, gyengeségeinkben is megtartó erejét, botladozó emberi életünket istenivé formálni képes irgalmat! – méltatta a díjazottat Sajgó Szabolcs. – Ezt személyesen is köszönöm neked, úgy mint éveken át teológustársamnak, »titkos« szeminárium önképzőköri tagjának, az Erdélybe könyveket szállító, lebukott társnak, akinek 1981-ben át tudtam adni a fiatal felnőttekből álló illegális regnumi csoportot, mielőtt külföldre távoztam. Még sokáig tartson közöttünk az Örökkévaló mint növelő ajándékainak jó csator-

náját, a boldogabb emberi élet fáradhatatlan tanuját és útmutatóját!” – fogalmazott a jezsuita szerzetes.

Ezt követően Sajgó Szabolcs kurátor és Horváth Béla, a Parma Fidei díj egyik alapítója átadta a kitüntetését és a vele járó oklevelet Bábel Balázsnak. A Miletics Katalin Janka éremművész, bencés oblata által készített bronzérem a következő szöveg fut körbe: PARMA FIDEI – HIT PAJZSA DÍJ. A két kifejezés között kereszt látható. A körfelirat által körülölelt, pajzsot formázó felületen Szent Gellért alakja tűnik fel vértanúsága helyével, a Kelen-heggyel, a mai Gellért-heggyel. Alatta pedig ez a felirat olvasható: Szent Gellért vértanú. Bábel Balázs érsek az ünnepen átvette a Hit Pajzsa Alapítvány különdíját is, Horváth János (1873–1944) szobrászművész *Jó pásztor* című alkotását.

Bábel Balázs köszönetet mondott a Hit Pajzsa díjért, és minden jelenlévőnek a részvételért. Külön megköszönte a piarista énekhar tagjainak, hogy szombatjukat feláldozva, énekkel még meghittebbé tették az ünnepet. Kiemelte: ebben a gimnáziumban erősödött meg

a hite, a tanárok és különösen a hitoktatók révén. Másodikos gimnazistaként hallotta először Szent Jeromos híres mondását: „Aki nem ismeri a Szentírást, nem ismeri Krisztust.” Ez ösztökélte arra, hogy a lehető legalaposabban tanulmányozza az *Újszövetséget*. A gimnázium harmadik osztályában azt is megtanulta, hogy az egyháztörténelem bizonyítja: az Egyház isteni eredetű. „Most, amikor annyi baja, sebe van Egyházunknak, ez is bizonyíték arra, hogy isteni eredetű, hiszen nem szűnt meg” – mondta a kitüntetett.

Horváth Béla, a Hit Pajzsa díj egyik alapítója zárszavában beszélt a közelmúltban megjelent, *Krisztusba kapaszkodva* című könyvéről, kiemelve belőle két fejezetet. Az egyik annak a parlamentari jogszövegnek szó szerinti leírata, amely rögzíti, hogyan született meg a kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapjáról szóló jogszabály, hogyan szavaztak a pártok képviselői. A másik fontos fejezetben pedig a Hit Pajzsa díj eddigi kitüntetettjeivel készült beszélgetést olvashatjuk.

Az ünnepség végén Bábel Balázs érsek áldásban részesítette a megjelenteket. A díjátadón zenei szolgálatot végzett a kecskeméti Piarista Gimnázium énekkara Fehérvári Gábor kórusvezető vezényletével.

Bodnár Dániel
Fotó: Lambert Attila

(Folytatás az 1. oldalról)

Szívünk kertjének művelése

A Cor et Lumen Christi közösség éves konferenciájáról

Hiszen a verbum Dei, Isten szava mindig teremt: megcselekszi azt, amit Isten akar, véghez viszi azt, amiért Isten elküldte (vö. Iz 55,10–11).

Arra kaptunk meghívást, hogy élő szavak legyünk. Az igazi prófécia mindig teremt. Isten arra hív, hogy változtassuk meg a gondolkodásunkat arról, ahogyan beszélünk. A szombati szentmisét Faragó András celebrálta tizenegy paptestvérrel együtt, a homíliát pedig Fejéregyházi Tamás mondta – mindketten a Cor et Lumen Christi közösség papjai.

Szombat délután Johannes Hartl katolikus teológus, az augsburgi Imádság Háza alapítója elsőként egy élményét osztotta meg. Egyszer, amikor búvárokodott, egy sereg különféle gyönyörű halat látott a tenger mélyén. Arra gondolt: minek ide ennyi szépség? Majd a tengerparton sétálva a csodálatos naplementét bámulva vette észre, hogy az emberek megállnak gyönyörködni a napnyugtában. Egyedül a szaladgáló kutyákat nem érdekelt a természeti jelenség. És akkor megértette: az ember az egyetlen lény, aki a szépséget élvezi, értékelni tudja.

Isten szép, és beleteremtette az emberbe a szépség csodálatát. A szépség nem hasznos, hanem olyan, mint egy luxus-termék. Ilyenek vagyunk mi, emberek is Isten számára, hiszen neki nincs szüksége ránk. Pazarlás vagyunk, „luxus-termék”, mert Isten szép, és a szépség meg akarja osztani magát. Mint egy szép koncert, jó vacsora, egy művészi élmény – nem „szükséges”, nem „hasznos”, bizonyos szempontból pazarlás, de szeretjük, ha elbűvölnek minket.

Az ima – egy bizonyos nézőpontból – nem más, mint látni Isten szépségét, és hagyni, hogy az elbűvöljön minket. A

mindig süt a nap. De át kell jutni a felhősávon, ami pedig energiaigényes. Ilyen energia lehet a dicsőítés. A dicsőítés

gaira, a minket a bensőséges istenkapcsolattól elszakítani próbáló dolgokra. Ezek önmagukban sohasem is bűnök,

lakik, nem hagytam volna ott oly sokat egyedül! Isten ott van a szívünkben: a probléma az, ha mi nem vagyunk ott.

Johannes Hartl, az augsburgi Imádság Háza alapítója Isten szépségéről beszélt

egy fegyver a gonosz ellen. A dicsőítés nem érzelmek kérdése, hanem az igazság tudatos megvallása Istenről.

Vasárnap délelőtt Johannes Hartl arról beszélt, hogy Isten az Édenbe teremtette az embert, egy kertbe, arra a helyre, ahol ember és Isten találkozik. Az Édenkert Krisztus halála óta a szívünkben található. A kert azonban gondozni kell. Ha elhanyagoljuk, ne várjuk, hogy gyümölcs, virág nőjön benne, csak a gyom szaporodik magától. Az *Énekek éneke* erről a belső kertről szól. „Anyám fia nehezteltek rám, szőlőt őríztek velem, a magam szőlőjét azonban nem őríztem!” (Én 1,5–6) Ismerjük ezt? Amikor minden más és mindenki más dolga fontosabb, mint a saját kertünk ápolása?

Szívünk kertje köré falat kell építenünk „nem”-ekből: nemet kell mondanunk a világgal fölösleges, lényegtelen dol-

Damian Stayne találkozása a közösség magyar tagjaival

Fábray Kornél: A boldogság a hálás lelkület gyümölcse

de a „nem” kimondása védi a szeretetet.

A kertészkedést nem évente egyszer, hanem mindennap kell csinálnunk, csak így működik. Hogyan kezdjük neki? Dicsérjük Istent, és higgyük el, Isten akar minket, szeretne találkozni velünk a bensőnkben, elvárások nélkül, a jelenlétünket szeretné élvezni nap mint nap! Ha gondozzuk a kertünket, az virágozni fog. Avilai Szent Teréz így ír: „Ha tudtam volna, ki az a nagy Király, aki a szívemben

időt kell hogy töltsünk Istenel a hegyen, majd le kell jönnünk a hegyről, és közösségben megélni a szeretetet.

Délután is Fábray Kornél püspök volt a főelőadó, aki a boldogságra teremtett emberről beszélt. A boldogság a hálás lelkület gyümölcse. „Adjatok halát mindig mindenért...” (Ef 5,20) – ez isten-

képességünk része, amit gyakorolnunk kell. A boldogság fűtőeleme az öröm. Hálás lelkület kialakítása a cél, ebben a dicsőítés, dicsőítés mint műfaj nagy segítség. De mi a dicsőítés? Az Isten szentségének tudásából feltörő ujjongó vallomás az Ő nagyságáról. Az állandó dicsőítés és hálaadás pedig

boldog emberré formál minket. A rendszeres dicsőítés olyan, mint a búvárpatak: néhol felszínre tör állandó derűt hozva az életünkbe, és Isten békéjét adja, amely minden értelmet meghalad.

A konferencián gyógyító alkalmat is tartottak, ahol a résztvevők sok gyógyulásnak lehettek tanúi. Ezek közül az egyik legemlékezetesebb egy *Bibliába* illő valódi csoda volt: egy asszony gyerekkorától fogva vak szeme nyílt meg. De egyéb azonnal érzékelhető gyógyulások is történtek, és hisszük, hogy olyan betegségek is gyógyultak, melyek kevésbé megítélhetők kívülről – ezeket orvosi felülvizsgálat tudja igazolni.

Vasárnap délután a „Tűz és Fény” szentségimádás zárta a konferenciát, ahol az Oltárszentség körül összegyűlt emberek megtapasztalhatták, mit jelent az élő Jézussal, az Ő átölelő szeretetével és életet megváltoztató erejével találkozni.

Tobisch Borbála
Fotó: Cor et Lumen Christi

Székesfehérvári Egyházmegye

A fogyatékossgal élőket segíti a Szent Kristóf Ház lakóotthona

Újabb bentlakásos, teljes ellátást biztosító lakóotthonnal bővült a Székesfehérvári Egyházmegyei Karitásztól 2010-ben létrehozott és a Fehérvár Travel Alapítvány támogatásával felépült Szent Kristóf Ház Fogyatékkal Élők Nappali Intézménye Székesfehérváron. Az átadónapságot február 14-én tartották.

a vacsora és a reggeli elkészítését, a bevásárlást, ruházatuk mosását. Vagyis úgy laknak és élnek, mint bárki más. A napközbeni ellátást, fejlesztést, foglalkoztatást, étkeztetést a Szent Kristóf Házban vehetik igénybe. Ez az életforma egy teljesen új megközelítést jelent a szigorú intézményi ellátáshoz képest, hiszen nem a korlátozásokra helyezi a hangsúlyt, hanem az önrendelkezésre, a minél teljesebb önálló életre.

A Szent Kristóf Házat is segítő alapítványt 2008 januárjában Ribi Péter, a Fehérvár Travel Utazási Iroda tulajdonosa hozta létre, hogy ezáltal hátrányos helyzetűeket, fizikai és szellemi fogyatékossgal élőket, illetve beteg időseket

Az ünnepi eseményen Igari Antal kuratóriumi elnök beszélt az immár harmadik nagyszabású beruházásról, amely a fogyatékossgal élőknél önálló életét tudja biztosítani. Elmondta: az ingatlanon álló régi, kis alapterületű épületet elbontatták. A tizenkét fős lakóotthon terveit Karé Krisztián építésszel készítették el. A covidjárvány alatt az építkezés ügye kényszerűségből lekerült a napirendről, majd a járványhelyzet enyhülésével – az alapító egyre javuló gazdasági helyzetének köszönhetően is – 2022-ben ismét elkerült.

Igari Antal ismertette: 2023. június 22-én kötötték szerződést az SHS-Építő Tervező és Kivitelező Kft.-vel. A munkák kezdetén az alapozással összefüggő földmunkákat ingyenes felajánlasként Szimandl László vállalkozó végezte el. A további munkákat a fővállalkozó SHS Kft. kiváló minőségben, a vállalt határidőnél korábban végezte el, 2024 szeptemberére. A lakók az elmúlt napokban vették birtokba a házat.

A Szent Kristóf Ház korábbi vezetője, Magyar László felterjesztése alapján az intézmény először 2014-ben bővült lakóotthonnal, majd miután beteltek a férőhelyek, újabb támogatást kért a Fehérvár Travel Alapítványtól. Így valósult meg 2024 végére az újabb támogatott lakhatás.

„Ha mindenki, aki itt van, hozzárakja azt az Istentől kapott kincsünket, hogy szeretni vagyunk képesek, akkor létrejönnek a dolgok: nemcsak a tárgyak vagy az intézmények, hanem a közösségek és emberi kapcsolatok is. Én ezt szoktam csodának nevezni a hétköznapiakban” – fogalmazott meghatottan Magyar László.

Török Eszter, a Szent Kristóf Ház jelenlegi vezetője az intézmény munkatársai és gondozottjai nevében is köszönetét fejezte ki az újonnan felépült lakóotthonért. Az intézményvezető felidézte, hogy 2023 februárjában vezette ide a Gondviselés, és egy új fajta lakhatás szakmai elindítását bízták rá. Mint esetfelelős kezdte meg a munkáját. Az új bentlakásos otthonról szólva elmondta, hogy a legfeljebb pillanat az volt, amikor első éjszaka itt aludhattak az átmeneti elhelyezésben lakók.

A beköltözők – felügyelet mellett – képességeiknek megfelelően, önállóan alakíthatják életüket, végzik a mindennapi feladatokat el-látását, azaz a ház karbantartását, takarítását,

és gyermekeket támogathasson – elsősorban olyan rászorulókat, akik más forrásból csak minimális támogatásra számíthatnak. Ezen tevékenységek sorába tartozik az is, hogy az alapítvány finanszírozásában 2013–2014-ben felépült a maroshegyi plébánia épületének bővítésével a Szent Kristóf Ház, illetve a fogyatékossgal élőknél számára kialakított nappali foglalkoztató. Ehhez társult az itt gondozott, rászoruló, 30–50 év közötti, többnyire enyhe értelmi és testi fogyatékos 12 fő bentlakásos elhelyezését biztosító épület megvásárlása, illetve a célnak megfelelő átalakítása az Udvarhelyi utcában.

2018-ban a Szent Kristóf Ház vezetője jelezte, hogy ez a lakóotthon betelt, illetve szükség lenne még több férőhelyre, mivel az érintett szülők egyre idősebbek lesznek, nem tudják ellátni a fogyatékossgal élő gyermekeiket – ekkor indult el az új bentlakásos otthon kialakításának hosszú, nehéz, ám sikeres története.

Az átadónapságon részt vett Cser-Palkovics András, Székesfehérvár polgármestere is, aki kiemelte: a szociális terület szakmai csúcsa valósul meg az új épületben, ugyanis nem egy hagyományos intézményről beszélünk, hanem egy bentlakásos otthonról, ahol egyszerre lehet valaki önálló, de közben megkapja a szükséges segítséget is.

Az új lakóotthont Spányi Antal székesfehérvári megyéspüspök áldotta meg. A Szent Kristóf Ház Fogyatékkal Élők Nappali Intézménye különleges képességű gondozottjai meghitt műsorral köszönték meg a támogatóknak a bentlakást biztosító újabb otthonukat.

Forrás és fotó: Székesfehérvári Egyházmegye

Miskolci Egyházmegye

Polgármesterek zarándoklata

Orosz Atanáz, a Miskolci Egyházmegye megyéspüspöke a szentévből azokat a görögkatolikus polgármestereket hívta zarándoklatare és hivatalos látogatásra, akik az egyházmegye területén található településeken dolgoznak.

kápolnájában is. Ezt követően beszélgetésen vettek részt az önkormányzatok és az egyházmegye vezetői. Felvezetéséért Juhász Géza, a püspöki hivatal első helynöke prezentációt mutatott be az egyházmegye jelenlegi hely-

A program során először a miskolci Herman Ottó Múzeumot látogatták meg a vendégek, ahol megtekintették az egyházmegye centenáriumi kiállítását. A tárlatvezetést Vámosi Katalin főmuzeológus, a Görögkatolikusok évszázados öröksége című kiállítás társkurátora tartotta. Nem sokkal ezután Orosz Atanáz püspök kalauzolta a vendégeket a székesegyház ikonjai és falfestményei között, egy-egy ábrázolás mögött meghúzódó teológia tartalommal és más egyéb, ma már történelmi események számító mozzanattal fűszerezve ismertetőjéte.

Az ikonográfia sokrétűségét csodálhatták meg a látogatók az egyházmegye hivatalának

zetéről és a közeljövő kihívásairól. Végül a polgármesterek egyenként hozzászóltak az előadáshoz, elmondták tapasztalataikat és javasolataikat.

Forrás és fotó: Miskolci Egyházmegye

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Új helyre költözött a Boldog Salkaházi Sára-imaterem

Kuminetz Géza, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem rektora február 17-én Budapesten megáldotta a Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar (PPKE BTK) Boldog Salkaházi Sára-imatermét, amely nem csak külsőségekben újult meg: a teret úgy választották ki és rendezték be, hogy az egyetemi közösség számára a lelki feltöltődésre, a személyes elmélyülésre és társasági összejövetelekre is lehetőséget kínáljon.

A PPKE BTK budai Duna-parti épületében a Boldog Salkaházi Sára-imaterem a szemeszter elején nemcsak új, tágasabb helyszínen kapott helyet, de egyben lélekemelő találkozóhelyé is alakult, ahol kényelmes babzsákfootelek, kiállítások, közösségi programok és Budapest egyik legszebb panorámája várja a lelki megújulásra és az elcsendesedésre vágyókat.

Az új helyszín megfelel a katolikus egyetem egyik legfontosabb küldetésének, ami a keresztény értékek és szellemiség átadása. A Pázmány nem csupán tudományos, hanem lelki értelemben is szeretne biztos alapot nyújtani a hallgatóknak. Ez az eszmeiség hívta életre új formájában az imatermet, amely az épület legszebb pontjára került – nemcsak a kilátás, de a belső elcsendesedés és a közösségi imádság szempontjából is.

A helyiség minden korszakot és minden egyetemi polgár számára nyitva áll. Az imateremben – a hagyományokhoz híven – továbbra

is megtartják a szerdai déli Úrangyala-imádságokat, valamint a csütörtöki reggeli szentmiséket. A megszokott közös imaalkalmak és szentmisék mellett a terembe költözik a Bódi Mária Magdolna életét bemutató kiállítás is, amely a vértanú munkaslány április 26-i veszprémi boldoggá avatása előtt tiszteleg.

A Pázmány BTK közössége közvetlenül részt vett az imaterem új becenevének kiválasztásában is, az elmúlt hetekben ugyanis bárki javaslatot tehetett arra, mi legyen az imaterem második neve. A beérkező ötletekről szavazás indult – a legtöbb voksot végül a FényPont

kapta, így a terem ezentúl a Boldog Salkaházi Sára-imaterem mellett FényPont imaterem néven is emlegethetjük.

Remélhetőleg az új név azt is jelenti, hogy mindazok, akik betérnek ide, magukkal viszik azt a belső fényt és perspektívát, amely a hitből és a közös imádságból fakad.

Forrás és fotó: PPKE BTK

Egyre gyarapodó közösségben

Állandó diakónusok találkozója Máriabesnyőn

A Váci Egyházmegye állandó diakónusainak találkozója február 13–15-ig zajlott Máriabesnyőn. A rekollekció és közösségépítés céljából megrendezett programba a szombati napon bekapcsolódtak a májusban felszentelendő jelöltek, illetve a diakónusok feleségei.

A hivatások száma gyorsan növekszik a Váci Egyházmegyében; idén májusban tíz diakónus felszentelésére kerül majd sor, akiknek admissziója a rekollekció keretében zajlott. „A diakónusi közösség egyre nagyobb, gazdagabb és színesebb, és fontosnak tartjuk, hogy jobban megismerjék egymást az egy hivatáshoz tartozók, ezért szerveztünk háromnapos találkozót” – mondta Laczkó Mihály diakónusi referens.

A találkozó során fontos a liturgia közös ünneplése, így a diakónusok együtt vettek részt imaórán, szentségimádáson, szentmisén, továbbá lelki megosztást is tartottak. A három nap alatt több előadást hallhattak. Kovács Lajos, a diakónusképző spirituális vezetője arról beszélt a jelenlévőknek, milyen ismérvei vannak egy plébániai közösségnek, és hogyan tudja egy diakónus elősegíteni a közösség épülését, együttműködve a plébánossal, valamint a világi munkatársakkal.

Mínt hogy az egyházmegyén belül nagy eltérések lehetnek, Laczkó Mihály diakónusi referens Vitéz András fejlesztővel, szupervizorral tavaly körbejárta az öt régiót, hogy lássák, milyen különböző élethelyzetekben vannak a diakónusok, és milyen kihívások, lehetőségek állnak előttük. A tapasztalatokról összefoglaló

is készült, amelyet a mostani találkozó során ismertettek a jelenlévőkkel.

„A nógrádi régióban például nehéz egy diakónusnak papot találnia, hogy szentmisét mutasson be. A periférián, aprófalvakban szolgálók könnyebben érzik magukat magányosnak, így oda kell rájuk figyelni. Ezzel szemben az agglomerációs településeken nem érzékelhető a paphiány, ugyanakkor sokkal több hívőről kell gondoskodni. Mindezekben felül még ott vannak az egyéni családi helyzetek, ezért fontos, hogy a diakónusok feleségeivel is kapcsolatban legyünk” – mondta a referens. A találkozó másnapján a diakónusjelöltek is becsatlakoztak, őket idén májusban fogják szentelni. Az összejövetelt záró ünnepi szentmise keretében a jelöltek admissziójára, azaz közösség előtti bemutatására került sor.

A Váci Egyházmegyében erős diakónusközösség működik. Laczkó Mihály elmondta: ez annak is köszönhető, hogy hosszú évek óta igyekeznek háttérrel és támogatást biztosítani a hivatásban lévőknak, például azzal, hogy továbbképzést, közös formálódást szerveznek nekik, de rekreációra is lehetőségük nyílik Mátraverebély-Szentkúton. A diakónusi referens nyaranta két diakónussal együtt végiglátogatja a többi diakónust, így erősödik a személyes kapcsolat. Mindemellett

idén már harmadik alkalommal szerveznek lelki feltöltődést a diakónusfeleségeknek, hiszen számukra is fontos a találkozás, a közös imádság, az együttléte.

További segítséget a szolgálattevőknek, hogy különböző hivatalokat alakítottak ki számukra (lehet valaki plébániai, plébániaszervező vagy plébániaszolgálati diakónus), a rendezett jogviszony által pedig a feladataik is jobban körülhatároltak. A különböző hivatalokat azért hozta létre Marton Zsolt megyéspüspök, hogy a diakónusok feladatköre egyértelmű legyen mind a plébánosok, mind maguk a diakónusok számára. A hivatások száma pedig gyorsan nő: két évvel ezelőtt öt, idén pedig tíz fő felszentelésére kerül sor Vácot.

Forrás és fotó: Váci Egyházmegye

Ne tékozzoljunk el a béke lehetőségét!

A Caritas-Spes Ucraina elnöke nyilatkozott az AgenSIR hírügynökségnek

Olekszandr Jazloveckij kijevi zsimonéri segédpüspök, a Caritas-Spes Ucraina elnöke beszélt az AgenSIR olasz katolikus hírügynökségnek az Egyesült Államok és Oroszország között folyó tárgyalásokról, és arról, milyen lelkiállapotban van az ukrán nép a háború kezdetének harmadik évfordulójához közeledve.

hírekkel. Részben azért, mert vagy a tévéből, vagy a felnőttektől hallanak róla, otthon vagy az iskolában. Egyrésztől reménykedünk, de félünk is, mert azt akar-

juk, hogy ez a háború ne csak véget érjen, hanem igazságos békével és a jövőbeni védelem garanciájával érjen véget. Mert ha magunkra maradunk, hogyan tudunk szembenézni egy olyan nagy országgal, mint Oroszország?

Ma reggel hallottuk Trump szavait a Putyinnal folytatott hosszú telefonbeszélgetése után, de nem tette egyértelművé, hogy Ukrajna milyen szerepet játszhat a tárgyalásokon. Hát ez az, ami aggaszt minket.

– És mit kérnek Európától?

– Reméljük, hogy Európa is részt vesz ebben az ukrán békefolyamatban. Az európai országok, amelyek oly sokat segítettek nekünk, nem maradhatnak ki ezekből a folyamatokból, mert ők a szövetségeseink, a barátaink. Keresztényként abban reménykedünk, hogy Isten igazságos módon fogja vezetni ezt a folyamatot.

– Milyen felhívással fordulna a világ vezetőihez az ukrán nép nevében?

– A felhívásom mindig ugyanaz. Azokhoz, akik hisznek Istenben, és tudják, hogy minden Istentől függ, kérem, imádkozzanak értünk. Azoknak, akik valamilyen módon befolyásolni tudják a politikai folyamatokat, akik ismerik a háború igazságtalanságát és rémségét, és akiknek megvan az akarata, hogy békére törekedjenek, azt szeretném mondani, hogy Isten most egy esélyt ad nekünk. De a lehetőségek nem tartanak örökké, elszállhatnak, még mielőtt cselekedhetnénk és változtathatnánk valamit. Úgy tűnik, elértük azt a pontot, amikor Isten esélyt ad nekünk, hogy véget vessünk ennek a háborúnak, és kioltjuk a tüzet. Ezért azt kérem, hogy ne tékozzoljunk el ezeket a lehetőségeket, és minden lehetséges módon igyekezzünk együtt eloltani ezt a tüzet.

**Fordította: Thullner Zsuzsanna
Forrás és fotó: AgenSIR**

A jeruzsálemi egyházi vezetők tiltakozása

A gázai kitelepítés embertelen terv

Embortelennek, a gázai lakosság méltósága elleni támadásnak tartják a keresztény egyházak jeruzsálemi vezetői Donald Trump amerikai elnök tervét, aki átvenné és ingatlanfejlesztési területként kezelné a Gázai övezetet. A világ vezetőitől azt várják, hogy sürgős és határozott lépéseket tegyenek a gázai humanitárius katasztrófa megállítására.

A keresztény egyházak jeruzsálemi vezetői és pátriárkái is felemelték szavukat a Donald Trump, az Egyesült Államok elnöke vázolta terv ellen, mely szerint a Gázában élő palesztinokat áttelepítik más országokba. A javasolt tömeges kitelepítés olyan igazságtalanság, amely mélyen sérti az emberi méltóságot.

A közleményben, amelyet többek között Pierbattista Pizzaballa bíboros, jeruzsálemi latin pátriárka és Francesco Patton OFM szentföldi kusztoz írt alá, az egyházi

fogyot, utalva számtalan család szenvedésére, amelyek tagjait a konfliktus elszakította egymástól. Ezen túlmenően az egyházi vezetők sürgetik a kormányokat, vállalási közösségeket és a nemzetközi közösséget, hogy tegyenek gyors és határozott lépéseket a humanitárius katasztrófa megállítására a Gázai övezetben.

A jeruzsálemi egyházi vezetők kitalanak amelle, hogy semmi nem indokolhatja egy mérhetetlenül sokat szenvedett nép gyökerestül való kiszakítását szülőföldről. Azt követelik, hogy azonnal és korlátozások nélkül eljuthasson a humanitárius segítség a súlyos szükségét szenvedő emberekhez, és figyelmeztetnek arra, hogy a cselekvés elmulasztása a közös emberi értékek elárulása lenne. Ha most cserben hagyjuk őket, a saját közös emberségünket hagyjuk cserben – fogalmaztak. – Azt kívánjuk, hogy az emberi élet szentsége és a védtelenek oltalmazásának erkölcsi kötelessége legyen erősebb, mint a pusztítás

és területfejlesztésbe kezdene ott, erős ellenállást váltott ki nemzetközi vezető politikusokból és az ENSZ részéről egyaránt, akik szerint a nemzetközi jog megsértésének tekinthető ez a lépés. A Szentosz és vallási vezetők világszerte súlyos kritikával illették az amerikai elnök elképzelését. Pietro Parolin bíboros államtitkár február 13-án, az olasz nagykövetség egyik eseményén azt nyilatkozta újságíróknak, hogy Gázával kapcsolatban kulcsfontosságú dolog az, hogy „nincs deportálás”, nem lehet kitoloncolni onnan a lakosságot. „Aki Gázában született és él, annak a szülőföldjén kell maradnia” – mondta a bíboros, megismételve a Vatikán régóta hangoztatott felhívását a kétállamiságra mint a régóta tartó palesztin–izraeli konfliktus megoldására. Pietro Parolin a *L'Eco di Bergamo* című olasz napilapnak adott, február 15-i interjújában hangsúlyozta, hogy a konfliktusok megoldását „soha nem szabad egyoldalú kényszerítéssel elérni, amelynek esetében

vezetők kifejezik, maximálisan támogatják II. Abdullah jordán király és Abdel-Fattah esz-Szíszi egyiptomi elnök álláspontját, akik élesen bírálták a tervet.

„Nem szabad száműzetésbe kényszeríteni a gázai embereket, a családokat, akik nemzedékek óta élnek őseik földjén – írták –, nem szabad megfosztani őket még attól is, ami megmaradt otthonukból, örökségükből, nem szabad megfosztani őket joguktól, hogy azon a földön éljenek, amely identitásuk lényegét képezi.” Az egyházak jeruzsálemi vezetői kijelentik, hogy keresztényként nem lehetnek közömbösek a gázai népet sújtó szenvedés iránt, „hiszen az evangélium azt kéri tőlünk, védelmezzük minden emberi lény méltóságát”.

A kitelepítés elleni tiltakozáson túl szót emeltek amelle, hogy mindkét oldalon haladéktalanul engedjék szabadon valamennyi

és a kétségbeesés erői. Azonnali és korlátlan humanitárius hozzájárulást kérünk a súlyos szükségét szenvedő emberekhez.”

Közleményük zárószóira a gyászoló számára vigasztalásért imádkoznak, gyógyulást kérnek a sebesülteknek, és kitartást azoknak, akik a szenvedések ellenére szülőföldjükön maradtak. Végetül igazságos és tartós békét kérnek, amely védi az emberi méltóságot és biztosítja mindenki számára a jelenlétet azon a földön, ahol született: „Az irtalom Ura erősítse meg a szenvedőket, lágyítsa meg a hatalmas lévők szívét, hozza el a békét, amely megövi az igazságosságot, az emberi méltóságot, és biztosítja minden nép számára, hogy azon a földön élhessen, ahová tartozik.”

Donald Trump amerikai elnök terve, mely szerint az Egyesült Államok átvenné a Gázai öveze-

fennáll a veszély, hogy lábbal tiporjuk egész népek jogait”.

Tiltakozását fejezte ki az Egyházak Világtanácsa (World Council of Churches, WCC) is február 5-i közleményében. Jerry Pillay főtitkár szerint Donald Trump felvetése „nem más, mint javaslat a teljes körű etnikai tisztogatásra és kétféle gázai palesztin szülőföldjének újgyarmatosítására”. Február 13-án a *New York Times* napilapban háromszázötven rabbi és zsidó közéleti személyiség is tiltakozását fejezte ki: „A zsidó emberek nem mondanak az etnikai tisztogatásra” – olvasható az egész oldalas hirdetésben.

**Fordította: Verestói Nárcisz
Forrás: Vatican News angol nyelvű szerkesztősége; LPJ.org
Fotó: Vatican Media**

– Hogy vannak most?

– Az élet megy tovább. Hozzászoktunk a bombázásokhoz, mert minden éjjel megszólalnak a szirénák az egész országban, egyszer, kétszer, de akár háromszor is egy éjszaka. Szándékosan csinálják, hogy az embereket pszichésen kifárasztják. A drónok az épületek között haladnak el, úgy pusztítanak. Egyik éjjel filmre vettem egyet a mobiltelefonommal. Rombolnak, autók gyulladnak ki, de az emberek megszokták, és már senki sem reagál.

– Hogyan látják Trump nyilatkozatait és a Putyinnal folytatott telefonbeszélgetéseit? Mit gondolnak az emberek ezekről a fejleményekről a nemzetközi diplomáciában?

– Nekünk áll a leginkább érdekünkben, hogy ennek a háborúnak vége legyen, még hozzá mihamarabb. Egyetlen olyan emberrel sem találkoztam, legyen az civil vagy katona, aki azt mondaná, hogy folytatnunk kell. Mindenki reméli, és imádkozik azért, hogy ez a háború véget érjen. De igazságos békével érjen véget. Itt, Ukrajnában talán mindenki másnál nagyobb érdeklődéssel követjük a híreket. Minden részletről tájékozódunk, mit mondott az elnökünk, mit mondott Trump, hogyan áll hozzá az EU. Még a gyerekek is tisztában vannak a legfrissebb

Michael Czerny bíboros, az Átfogó Emberi Fejlődés Szolgálatának Dikasztériumának prefektusa február 19. és 23. között Libanonban tett látogatást, ahol részt vett a Libanoni Katolikus Pátriárkák és Püspökök Gyűlésén (APECL).

Bejrút az egész Közel-Kelet egyik legtöbbet szenvedett városa: megfeketedett épületek, a 2020-as kikötői robbanásban megromlott házak határozzák meg képét, és a Hezbollah fellegvárának romjai a Dahieh városnegyedben, amelyet Izrael lebombázott.

Libanon lakosságát súlyos gazdasági válság sújtotta,

amely fiatalok ezreit készítette kivándorlásra. A közelmúltban kitört háború elpusztította az ország déli régióját, még a fővárosban is károkat okozva, és súlyosbította a menekültválságot. Libanon a mintegy hétmillió lakosa mellé három és fél millió menekültet is befogadott: szíriaiakat, palesztinokat, sőt afrikaiakat és ázsiaiakat, akik bevándorló munkásként dolgoznak.

Michael Czerny bíboros, az Átfogó Emberi Fejlődés Szol-

gálat Dikasztériumának prefektusa február 19. és 23. között Libanonban tartózkodott.

Czerny bíboros libanoni látogatása

Látogatásának célja az volt, hogy biztosítsa a libanoniakat a pápa lelki közelségéről, és hogy támogassa a helyi egyházi kezdeményezéseket.

Az Izrael és a Hezbollah közötti legutóbbi konfliktus megbontotta az amúgy is törekeny egyensúlyt, és újabb menekülthullámot eredményezett: Dél-Libanonból sokan az ország középső, illetve északi részébe menekültek. A Katolikus Egy-

ház kiváltképpen törekedett a migránsok befogadására, határozottan szót emelve az érdekekben.

A tüzsünet kihirdetésének reggelén sokan visszatértek otthonaikba, nem voltak hajlandók elhagyni az országukat.

Czerny bíboros felszólalt a Libanoni Katolikus Pátriárkák és Püspökök Gyűlésén (APECL), ez volt utazásának elsődleges célja. Találkozott Béchara Boutros Raï maronita pátriárkával annak bkerkői székhelyén, majd megbeszélést folytatott a Vezetői Aka-

démia a Békéért (Leadership Academy for Peace) elnevezésű szervezet fiatal tagjaival. A kezdeményezés célja a Közel-Kelet és Észak-Afrika régióiból származó, harmincöt év alatti katolikus fiatalok képzése.

Michael Czerny jezsuita bíboros meglátogatta Peter Hans Kolvenbach holland jezsuita sírját is. A szerzetes, egyetemi tanár, aki 1983 és 2008 közötti a Jézus Társasága generálisa volt, Libanonban tanított, és megszerette az országot: azt kérte, hogy Libanonban tessenék el. Michael Czerny tizenegy éven át volt Hans Kolvenbach SJ titkára.

**Forrás: Vatikáni Rádió
Fotó: Vatican Media**

Kortársunk a Lélek

Idén Egerben tartották a KELET ifjúsági találkozót

Mintegy százötven fiatal vett részt a Kárpát-medencei Egyetemi Lelkészségek Találkozásán (KELET) február 14. és 16. között, amelynek idén Eger adott otthont.

Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem dísztermében tartott pénteki megnyitón az intézmény rektora, Pajtókné Tari Ilona a találkozó mottója – „A remény nem csal meg” – kapcsán kiemelte: Pál apostol szavai nem mindennapi, egyszerű reményekről szólnak, hanem az Isten szeretetéből fakadó és az ő ígéréteiben gyökerező reményről.

A rektori köszöntőt követően Muhari Máté, az egyetem lelkésze üdvözölte az anyaországból és a határon túlról érkezett fiatalokat. „Nem véletlenül vagytok az egyetemi lelkészségek csapatában: feladatotok van, példát kell mutatnotok, lámpát kell gyújtatnotok, világítatnotok kell a világ reménytelenségében, sötétségében. A remény hordozói vagytok. Ebben az évben pedig különösen erre kér bennünket Ferenc pápa.”

Forrasi Tamás SJ, a Pécsi Katolikus Egyetemi Lelkészség lelkésze, a 2024-es KELET találkozó szervezőcsapatának képviselője úgy fogalmazott: fontos a találkozás, amikor idegenekből barátok lesznek, amikor elindul a párbeszéd, mert ez az emberi kapcsolatok alapja. Kulcsár Dávid országos egyetemi lelkészi referens elmondta, hogy második alkalommal vesz részt ezen a rendezvényen. Egy ilyen eseményen a közösségek hatalmas lendületet kaphatnak, formálódhatnak és megújul-

hatnak a lelképásztorokkal együtt – hangsúlyozta.

Pénteken este kerekasztal-beszélgetésre hívták a fiatalokat, melyet Bakos Tamás római katolikus pap, Vajda Mihály görögkatolikus pap és Makay László református lelkész vezetett. A találkozó első napja a helyi szeminárium kápolnájában dicsőítő szentségimádással zárult, amelyet a Segítő Szűz Mária Leányai (Don Bosco nővérek) és a Szent Ferenc Kisnővérei vezettek.

Szombatn kiscsoportos beszélgetéseken mélyíthették el a hallottakat a fiatalok, továbbá Eger főbb nevezetességeit is megismerhették a Don Bosco nővérek és animátorai által

szervezett játékokon. A mozgalmas nap végén a szervezők hangulatos borvacsorával kedveskedtek a résztvevőknek a Pátriárka étteremben. A fiataloknak lehetőségük nyílt a kikapcsolódásra, beszélgetésre egymással és az őket kísérő szerzetesekkel, egyetemi lelkészekkel.

A KELET találkozót záró szentmisét Ternyák Csaba érsek mutatta be az egri bazilikában. A főpásztor homíliájában a valódi boldogságról és reményről elmélkedett. „Jézus minden embert magához akar vonzani, üzenete mindnyájunknak szól – emelte ki az egri érsek. – Jézus szavai a boldogságról a bibliaolvasó és templomba járó emberek előtt jól

ismertek. Gyakran olvas-

tuk, hallottuk őket, ezért talán nem is tűnnek már annyira meglepőnek. Pedig Isten ígéje ma megvizsgál és az elevenünkbe vág, éppen ott, ahol a legérzékenyebb. Hol találhatunk rá a boldogságra? – tette fel a kérdést Ternyák Csaba. – Minden ember boldog akar lenni, ez evidencia. Sőt, Egyházunk boldoggá avatja azokat, akik a leghitelesebben éltek meg az evangéliumi üzenetet, akik a legsikeresebb, a legeredményesebb és a leghűségesebb Jézus-követők voltak. Őket példaként állítja elének az Egyház. Mégsem egyszerű megfogalmazni, miben is áll

a boldogság. Jézus nem azt kéri, hogy keressük a szegénységet, a könnyeket vagy a nyomorúságot, hanem azt, hogy ne a gazdagságban, ne a jóllakottságban vagy a nevetésben akarjunk megtalálni a boldogságot. Vessük inkább Istenbe a reményünket, akkor megtapasztaljuk azt a boldogságot, amely tele van érzelmekkel, és sokszorosan felülmúlja az előbbieket! – buzdított szentbeszédében a főpásztor. – Az igazi boldogságot az adja meg, ha megnyílunk Isten végtelensége előtt, és befogadjuk Jézus istenségének nagyságát és lenyűgöző szépségét.

Jézus tanítását csak akkor tudjuk befogadni a maga teljességében, ha

a hitben képesek vagyunk felülemelkedni a földi élet keretein, az örök élet távlatába helyezkedünk, és az egész életünket úgy rendezzük be, hogy annak a horizontján ott van az örök élet reménye. Nem rendezkedhetünk be teljesen csak erre a földi életre. Isten országa, amelyet ő meghirdetett; az a királyság, ahol ő uralkodik, nem itt a földön van, hanem az örök hazában – hangsúlyozta az érsek.

Istenbe és az örök életbe vetett hit nélkül nem működik az Egyház, a karitás, a szociális segítőháló; nem működik a katolikus iskolarendszer, nem működik az egyetemi lelkészség. Nem működünk Isten nélkül mi, keresztények – szögezte le Ternyák Csaba érsek. – Ezért küldte el nekünk Szentlelkét, hogy általa minden működjön, az ő személye állandóan jelenvalóvá legyen közöttünk, hogy inspiráljon, bátorítson, erőt adjon, hogy nekünk is kortársunkká legyen.

Az örök életbe megtisztulva és átalakulva jut át az ember, senki sem viszi magával bűneit, rendetlen hajlamait. Aki tudja, hogy mindent megbocsátottak neki, egészen elfogadták őt, az képes másokra is ugyanezzel a hálás szeretettel nézni. Ott már mindent átszó a bizonyosság, hogy az az állapot örök, azt senki el nem veszítheti. Ez az Isten stílusa. Boldogok vagyunk, ha elfogadjuk az Ő meghívását. Örüljétek és ujjongjatok, mert nagy jutalomban részesültök a mennyben!” – zárta homíliáját Ternyák Csaba egri érsek.

Forrás: Egri Főegyházmege
Fotó: Szepesi Áron

HÁZASSÁG HETE

Nem érdekalapú szerződés, hanem életszövetség

A házasság nem érdekalapú szerződés két ember között, hanem életszövetség – mondta Székely János megyéspüspök február 16-án, vasárnap a házasság hete záró szentmiséjén a szombathelyi Sarlós Boldogasszony-székesegyházban. Idén is egy héten át a házasságokra irányult a figyelem, hogy a párok időt szenteljenek egymásra, elmélyítsék kapcsolatukat.

A Kőszegi-hegyre, a Hétforráshoz szervezett zárandoklattal vette kezdetét idén a házasság hete szombathelyi programja. Az elmúlt egy hétben – többek között – párterapeuta előadását is meghallgathatták a házaspárok, akik a csók és az ölelés fontosságáról beszéltek. A házaspárok részt vehettek borkóstolón, filmvetítésen, és persze nem hiányzott a romantikus vacsora lehetősége sem. Idén sem maradt el a játék. A január végén indított házastársas játékra több mint kétszáz pár regisztrált. A különböző játékos feladatok között például mémekeket kellett készíteniük, amelyeket a vasárnapi záró szentmisét követően mutattak be.

Szarka István és felesége a szentmise után elmondták: minden évben nagyon várják a házasság hete programjait. Az időbeosztásukat úgy alakítják, hogy a programokon részt tudjanak venni, emellett idén volt idejük külön is kávézni, beszélgetni és a házastársas játék feladatait is együtt oldották meg.

„Isten azt szeretné, hogy az ember boldog legyen, élete kiteljesedjen, ennek pedig a szeretet az alapja” – mondta szentbeszédében Székely János. A megyéspüspök kitért rá: a házastársi igen mélyebb, mint pusztán érzelmi válasz. Tudatos döntés, amely egy életre

szól. Isten terve szerint a házasság életre szóló szeretetszövetség. Ezt ígéri meg két ember az esküvőn: szeretni, szolgálni, boldogítani fogja a társát.

A házasság nem érdekalapú szerződés, hanem életszövetség. Akkor is, ha néha többnek tűnik benne a veszteség, akkor is, ha másként alakult, mint ahogy elképzeltük: benne maradok, mert számomra a társam az első, és érte kész vagyok bármit megtenni. Egész lényünkkel kimondott igen, a házasságra kimondott igen. Az első igent kell nap mint nap aprópenzre váltani: például a férj udvarol egy életen át, a feleség pedig elmondja a férjének az érzéseit, gondolatait. Fontos, hogy a házaspárok szánjanak időt egymásra kettesben.

A szentmise végén került sor az idei házastársas játék díjátadójára. Hatvanötven oldották meg legalább öt feladatot, így sorsoláson vettek részt. A szentmisét megtekinthetik és Székely János megyéspüspök szentbeszédét meghallgathatják az egyházmegye YouTube-csatornáján.

Forrás és fotó: Szombathelyi Egyházmegye

A másik boldogságát keresve

Az idei házasság hetében a „Beszélgesse-tek a házasságotokért!” mottó köré szervezte a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye programsorozatát Nagy Csaba egyházmegyei családreferens is. Az események csúcspontja a február 16-án a nyíregyházi Magyarok Nagyasszonya-társzékesegyházban megtartott szentmise volt, amelyen Palánki Ferenc megyéspüspök megáldotta az idén jubiláló házaspárokat.

A szentmise elején a főpásztor köszöntötte a házasokat. Azt ünnepeljük ezen az alkalmon, hogy győzött a szeretet – mondta. Homíliájában a megyéspüspök arról beszélt, él bennünk a vágy, hogy az örökkévalóság részeseivé váljunk, szeretnénk örökké élni. A házasság, amely két ember szeretete, az örökkévalóságot jelenti – fogalmazott a főpásztor. – Csodálatos, hogy Isten ilyen nagy ajándékot készít az embernek: képes felfogni Isten szeretetét, s aszerint élni, bízni benne és ráhagyatkozni.

Jézus az evangéliumban elmondja, hogyan lesz boldog az ember: „Boldogok vagytok, ti szegények, mert tiétek az Isten országa. Boldogok vagytok, hogy most éheztek, mert jól fogtok lakni. Boldogok vagytok, akik most sírtok, mert nevetni fogtok.” (Lk 6, 20–21) Az emberek viszont nem így képzelik el a boldogságot. Mi szép, nyugodt, kényelmes, békés, gazdag életet szeretnénk élni majd a mennyországban is. A házaspár viszont jól tudják, hogy szüntelenül boldog házasság nincs. De olyan igenis van, amelyben szüntelenül egymás boldogságát keresik.

Palánki Ferenc püspök hangsúlyozta: Jézusnál a boldogság nem a földi dolgok sikerétől függ, hanem attól, mennyire nyitjuk meg a szívünket Isten jelenléte előtt. Sokan mondják: „nekünk mindenünk megvan”, de ez a mondat

szörnyű, ha a minden nem foglalja magában Isten. Hiszen ő nemcsak erre a világra, erre a néhány évtizednyi életre akar boldoggá tenni minket, hanem örökre.

Mennyi mindent meg kell köszönnünk Istennek! A házaspár ajándékba kapták egymást. A debrecen-nyíregyházi megyéspüspök Bíró László püspököt idézte, aki ezzel a mottóval nyitott meg egy családpsztorációs konferenciát: „Hiszek a benned lévő jóban!” Amikor nehézségeink adódnak, amikor nem úgy szeretjük egymást, ahogyan jólesne, akkor is hiszek a benned lévő jóban, abban, hogy ott van benned Isten, és én a benned lévő Istent keresem és találok meg. Így tudunk megmaradni Krisztusban.

Jézus arra hívott meg benneteket, hogy elvezessétek egymást a mennyország kapujába, majd átlépve azt egy örökkévalóságon át szeressétek egymást – zárta homíliáját a főpásztor.

A prédikációt követően Bérés Diána és Bérés Nándor előimádkozásával a házaspárok megerősítették házassági fogadalmukat. A szentmise végén Palánki Ferenc megyéspüspök megáldotta a kerek évfordulójukat ünneplő házaspárokat. A jubilánsok a szép élmények mellett egy-egy emléklappal és ajándékkal távoztak.

Forrás és fotó: Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye

Szívvvel, szakértelemmel a rászorulókéért

Interjú Vajda Norberttel, a hetvenöt éves Katolikus Szeretetszolgálat főigazgatójával

(Folytatás az 1. oldalról)

A hatszáz elvett egyházi intézményből ötöt jelöltek ki arra, hogy a megalapodásnak megfelelően az idős, beteg szerzetesek otthona legyen. Ezek Bakonybél, Csákvár, Dabas-Gyón, Jászberény és Jánoshida voltak (az utóbbi a férfi szerzetesek otthonaként), ahonnan később átköltöztették a szerzeteseket Pannonhalmára, mert az épület túl kicsinek bizonyult. Így a jánoshidai otthon utódintézményeként a bencés monostor falai között működött az idősothon.

– Mi történt a mintegy kilencezer fiatalabb vagy nem beteg szerzetessel?

– A többi szerzetest szélnek eresztették és megfigyelés alatt tartották, mert gyanús elemeknek számítottak. Szigorú szabályok korlátozták őket: nem telepedhettek le nagyobb közösségeket alkotva, nem tarthattak kapcsolatot egymással, a legtöbbször nem vállaltak egyházi szolgálatot. Egzisztenciális bizonytalanságban éltek, nem tudták, honnapról lesz-e betevőjük. Későbbi munkalehetőségeiket is korlátozták. Jó példa erre Olofsson Placid atya, aki a Gulagról hazatérve nem végezhetett papi szolgálatot: fizikai munkás volt egy pesterzsébeti lággyárban, majd betegszállítóként, később mosodai munkásként, végül mosodavezetőként dolgozott.

– Hogyan jött létre a megegyezés az állam és az Egyház között 1950-ben, a rettegett Rákosi-érában?

– Mindszenty bíboros, akit a nyilasok és a kommunisták is üldöztek, hangsúlyozta: senkivel nincs egyezség. A püspöki konferencia soraiban is voltak ellenállók. Azokat az egyházi vezetőket, akik úgy gondolták, hogy mégis szükség van valamiféle megállapodásra, egyértelműen az vezetete, hogy nem hagyhatják éhen halni a szerzeteseket. Hiszen egzisztenciális biztonság nélkül földönfutóvá lesznek, ha nincs munkájuk, bőrtöbbször zárhatják és akár a Szovjetunióba is elvihetik őket. Így jött létre elsőként a Római Katolikus Egyházi Kegydíjasok és Betegszeretetszolgálat, a mai, ismert nevén a Katolikus Szeretetszolgálat. Ezt követően fordult a figyelem azok felé, akik nem idősek, nem betegek, de nem volt semmilyen ellátásuk, és az államhatalom bármikor közvetlen munkakerülőnek nyilváníthatta őket. Bár a sztálinista diktatúra elején az állami vezetés elhatározta, hogy soha semmit nem tesz az Egyházzal közösen, 1954. január elsején mégis létrehozta a Szolidaritás Háziipari Szövetkezetet, amelyben egyházi emberek dolgozhattak. A Szolidaritás 1997-ig működött a Szeretetszolgálat égisze alatt, védőernyőt nyújtva azoknak a férfiak és nők szerzeteseknek, akik nem az idősothonaikba kerültek. A szövetkezethez legálisan tartozhattak egyházi emberek, akik itt egészségbiztosítást és a munkájukért jövedelmet kaptak, ami a későbbi nyugdíjat is biztosította a számukra. A Szeretetszolgálat a kezdetektől hozzászokott ahhoz, hogy a rendkívüli helyzetekre gyorsan reagálva megszervezze több száz ember ellátását, bár sem szakember, sem infrastruktúra, sem finanszírozás nem állt rendelkezésre ehhez. Az indulásnál az állandó bizonytalanság, a legalitás és az illegálitás közötti

egyensúlyozás határozta meg a szervezetet, amelynek alapítását a kényszer szülte, de meggyőződés, hogy sikerült kihozni belőle a legjobbat.

– Mivel magyarázható, hogy állami részről készség mutatkozott a megegyezésre?

– A sztálinista diktatúra négy kivételével feloszlatta a szerzetesrendeket, de senki nem gondolt bele abba, hogy mivel jár ez a döntés. A szovjet vezetés és Rákosi mellett voltak józanabb gondolkodású állami emberek is, akik érzékelték a túlkapaszkodást. Konkrét feljegyzések nincsenek, de tudjuk, hogy egy állami vezető együtt imádkozott a Szeretetszolgálat munkatársaival. Az ötvenes évek radikálisizmusa után, a hatvanas években, a piacgazdaság térnyerésével már látszott, hogy lesz enyhülés, és ez a hetvenes években egyértelműen is vált. Így egyre több otthonunk lett, és Pécsen megkezdte működését egy továbbképző központ, ami alapot jelentett ahhoz, hogy a nyolcvanas évek közepén Ipolytölgyesen megnyíljon a fogyatékosokat ellátó intézetünk.

– A hejcei püspöki nyaraló épületét 1952-ben adta vissza az állam, idősothon céljára.

– Eleinte mintegy ötven nővér élt itt, de mivel a település igen messze van, ráadásul nehezen megközelíthető helyen, így ide számúzták azokat, akikben a rendszer veszélyt látott. A hejcei kastély egykor a kassai püspök nyaralója volt, és a Trianon utáni Magyarország területén maradt. A püspöki konferencia tagjai között az a mondas járta, hogy bármelyiküket

voltak a lehallgatásukkal, ezért általában a kertben beszélgettek azokról a dolgokról, amelyek nem tartoztak az állammegvédélre. Kettős világ volt akkoriban: Badalik Bertalan 1964 júliusában bemutathatta az aranymiséjét a hejcei otthon kápolnájában, az akkori pápa, VI. Pál még apostoli áldását is elküldte neki, ugyanakkor Veszprémben nem emlékezhetek meg az aranymiséről. Badalik Bertalan Hejcen írta meg *Istennek Szent Anyja* című könyvét, amely csak a halála után jelenhetett meg. Hejceiről nem nagyon volt visszaút, Pétery József püspök is ott halt meg, 1967-ben. A hatalmas kastélyt nemrég adtuk vissza az Egri Főegyházmegyének, mint ahogyan Verőcén a Migazzi-otthont a Váci Egyházmegyének.

– Kik voltak a Szeretetszolgálat vezetői?

– 1950-től 1980-ig Szörényi Gábor jezsuita volt az igazgató. Szerzetesként 1950-ben őt is menesztették. Az alapítás, a Szolidaritás szövetkezet elindítása és az intenzív bővülés mind az ő nevéhez fűződik. Az alapítástól 1983-ig Szabó Erna szatmári irgalmasnővér töltötte be az igazgatóhelyettesi posztot. 1980-ban Virányi Ottó atya lett az igazgató, és 2001-ig ő látta el ezt a megbízatást, de a püspöki konferencia 1979-ben kijelölte Szakos Gyulát püspök főigazgatónak, kifejezve ezzel az intézmény jelentőségét. Virányi Ottótól 1983-tól 1998-ig Zsuzsanna Katalin Luciana szatmári irgalmasnővér segítette igazgatóhelyettesként. 2001-től 2013-ig Endrődy Zsuzsanna vezette az intézményt, majd ezután két éven át Bató András. Csóó Lászlóné egy két hónapos átmeneti időszakban állt a Szeretetszolgálat élén, majd 2015 és

évekre azután mindenütt kialakult az egymással és a településsel való harmonikus együttélés, az otthonok a települések szerves részévé váltak. Az intézményekbe egyre több világi került be, és a munkatársak is számíthattak arra, hogy időskorukban majd ellátják őket. Ma is adódnak nehézségek, mint például a demencia, és a covid-világjárvány is nagy kihívást jelentett az intézményeinknek. De a hit, a közösség, a közös célok és a jobbítás szándéka továbbra is átlendít bennünket a nehézségeken.

– A Katolikus Szeretetszolgálatra ma is sokan úgy gondolnak, mint az idősothonokat fenntartó egyházi szervezet. Ugyanakkor már a hetvenes évektől más jellegű szociális tevékenységeket is folytatnak. Hogyan bővült a szolgálatuk?

– A siketpasztorációnk 1973-ban indult, és 1982-ben Fehér Anna nővér vak gyerekekkel kezdett foglalkozni. 1984-ben hozták létre Pécsen a Szent

Margit Szeretetszolgálat-képzőt, s ez alapozta meg az 1986-ban létrejött, már említett ipolytölgyesi intézetet, a Szent Erzsébet Otthont, ahol fogyatékos fiatalok lettek otthonra. Ez az intézmény is gyönyörű példája annak, hogy a Szeretetszolgálat a nyolcvanas évektől kezdve egyre nagyobb súlyt helyezett arra, hogy munkatársai profi szakemberekké váljanak. Kovács Piroksa nővér nemcsak az Isteni Szeretet Leányai szerzetesrend tagja, hanem egészségügyi szakoktató is. Amikor az ötvenes évek elején a szerzeteseket teherautóra rakták, és az idős betegeket

elvitték az öt kijelölt intézetbe, a fiatalabb szerzetesek kezdtek gondozni őket, bár nem volt végzettségük hozzá. Ma már hivatásos szakemberek végzik a szerteágazó gondozási munkát, amely kiterjed a táplálás, betegellátás, sebkötözés, diétáztatás, járóképeség-fejlesztés és a mentális hanyatlás kezelésének területére. Dabason a hatvanas évektől foglalkozunk demenciával. Hosszú évtizedeken keresztül nem is ismerték ezt a kifejezést, idős-kori elbutulásnak vélték, ám a demencia nem része a normál öregedésnek. A Szeretetszolgálatban tehát a hit mellett megjelent a szakmaiság szempontja is, amiről először a pécsi Szent Margit Szeretetszolgálat-képző tanuskodott. A mostani, államilag elismert, akkreditált képzéseinkben is egyszerre érvényesül a hit és a szakértelem, mindig van bennük valamilyen lelki többlet.

– Hamar elkezdtek foglalkozni olyan emberekkel is, akik az alkohol rabságából szeretnének szabadulni.

– A Szeretetszolgálat – ennek igényét érzékelve – már a nyolcvanas évek végén létrehozta szenvedélybetegeket mentő csoportját. Napjainkban a szenvedélybetegeket segítő szolgálat egyik otthona a leányvári Hivatásörző Ház, ahol először csak papokat fogadtak. Néhány éve került a fenntartásunkba a Katolikus Alkoholistamentő Szolgálat, amely idén ünnepli fennállásának negyvenedik évfordulóját. Jelmondatuk: „Az alkohol rabságából Jézus a szabadító.” Fazekas György atya a vezetője, aki mindig elmondja, hogy nagyon tiszteli az addiktológiát, de ő Jézus tanítását követve a lelki gyakorlatokon Isten segítségével igyekszik támogatást adni a rászorulóknak, mert szerinte a szenvedélybetegségek gyökere valamilyen szeretethiány, és a szeretetet csak Isten adhatja meg.

– Milyen a viszonyuk a Katolikus Karitással és a Magyar Máltai Szeretetszolgálatl?

– A Katolikus Karitászmár a harmincas-nyolcvanas években létezett, de az államosítással megszűntették, s csak a rendszerváltáskor indulhatott újra. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat 1989-ben alakult újra hazánkban. Az egyik alapítójuk, Boeselager Csilla 1990. december 26-án egy tévéműsorban elmondta, hogy újbóli megtelepedésük a Katolikus Szeretetszolgálat nélkül nem lett volna lehetséges, hiszen az első adományok, segélyek a mi címűnkre, a Szeretetszolgálat irodájába érkeztek. Egységet éltünk meg ezekkel a szervezetekkel. Tavaly áprilisban indítottuk el a Katolikus Szociális és Gyermekevédelmi Szakellátásokat és Szolgáltatásokat Fenntartók Fórumát, melyben a Magyar Máltai Szeretetszolgálatl, a Katolikus Karitással, az ÁGOTA Alapítvánnyal (Állami Gondoskodásban Élő és Vesztélyezett Fialok Támogatásáért Alapítvány) és most már hatvan további fenntartóval újra együttműködünk. A kilencvenes években kialakult párhuzamosság után kezdünk visszatérni az egymással való kommunikációhoz, amiben hihetetlen tartalékok rejlenek. Hazai sajátosság, hogy a Katolikus Egyházhoz három nagy, szociális feladatot ellátó szervezet is tartozik: a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, a Katolikus Karitászmár és a Katolikus Szeretetszolgálat. A különbség köztünk, hogy a Karitással és a Máltával ellentétben mi nem vagyunk intézményfenntartással és ehhez kapcsolódó szociális szakmai kérdésekkel foglalkozunk. A mottónk: „Szívvel, szakértelemmel – a legkisebektől a legidősebbekig.” A másik mottónkat, amely a jubileumi évhez kapcsolódik, Teréz anyától vettük: „Kis dolgokat nagy szeretettel bármelyikünk megtehet.”

Vámosy Erzsébet
Fotó: Katolikus Szeretetszolgálat archívuma

Gyógytorna a bakonyzsücsi Lelki Rehabilitációs Otthonban (Fotó: Merényi Zita)

Hejce, a szlovák határhoz küldhetik száműzetésbe, hiszen így tettek 1953-ban Pétery József váci püspökkel is. Azóta azt is tudjuk már, hogy Mindszenty bíborost is ide akarták száműzni, az ÁVH már meg is tette ehhez az előkészületeket. Badalik Bertalan veszprémi püspök sem rejtette véka alá a kommunizmusellenességét: látogatta a plébániát, és nem volt jóban a békepapi mozgalommal. 1957. augusztus 15-én házi őrizetbe vették, majd kényszerlakhelyül a hejcei kastélyt jelölték ki. Badalik szeretett a gyümölcsösben dolgozni, mert tudta, hogy a szobájában lehallgató berendezést helyeztek el. Az ott lakók látták, hogy még a szomszéd iskolában is felszerelték valamit, nekik azt mondták, hogy időjárásjelző készüléket. A mosodában pedig feltűnően sokszor elromlott a mosógép. Nem véletlenül: még abban a helyiségben is működött lehallgató készülék, ami túl sok áramot fogyasztott. A házban élők tisztában

2020 között Radnainé Egervári Ágnes volt az igazgató. Engem 2020-ban neveztek ki.

– A szerzetesek, egyházi emberek rengeteg viszontagságon mentek keresztül, többen közülük lelkileg megtörték. Milyen volt a közös élet az intézményekben?

– A közösség mindig igyekezett ellensúlyozni a megpróbáltatásokat, amelyeket az ellátókat átéltek. Az otthonainkban lakó szerzetesek az első időkben jellemzően nem hagyhatták el az intézmények területét. Nyolc-tíz különböző rendből körülbelül százan éltek egy házban, vagy csak férfiak, vagy csak nők. Adódtak nehézségek a különböző közösségek együttélésében. Elbeszélésekből tudjuk, hogy nem volt könnyű összehangolni a napi rutint, de mindenkiben megvolt a másik iránti tisztélet. A csákvári otthon a hetvenes évekre mintaintézménnyé vált. A nyolcvanas

Mariazellben állítanak szobrot Mindszenty bíborosnak

Beszélgetés Kovács Gergellyel

(Folytatás az 1. oldalról)

Gondoljunk csak arra, hogy a középkori katedrálisokban gyakran több festmény vagy szobor is látható ugyanarról a szentről vagy főangyalról. Ugyanabban a templomban, a kapuzaton, a hajóban vagy a szentélyben olykor három-négy alkotást is elhelyeztek Szent Istvánról vagy Szent Mihályról, a hívőknek kedves főangyalokról, szentekről. A II. Vatikáni Zsinat azután egyszerűsítette a liturgiát, és megfogalmazott egy irányelvet: a templomok belső ikonográfiáján törekedni kell arra, hogy ugyanarról a szentről ne legyen egynél több ábrázolás.

– Mai hitérzékünk hogyan viszonyul ahhoz, ha azt halljuk, hogy egy alkotó három ugyanolyan szobrot készített Mindszentyről?

– A legérdekesebb az, hogy a három szobor egyáltalán nem ugyanolyan. A Mindszenty-ikonográfiában már most különleges helyük van ezeknek a más és más helyi jelentőséggel bíró ábrázolásoknak.

– Kezdjük az utóbbival!

– Mindszenty bíborosnak rendkívül gazdag volt a mimikája. A személyes vonatkozások elsősorban kommunikációs helyzetekben mutatkoztak meg, amikor prédikált vagy emberekkel találkozott. Nagyon sokféle felvétel maradt fenn róla, akár az 1945–1948-as aktív hercegprímási időszakából, akár a kényszerű emigráció éveiből. Éppen ezért és a személyéhez tapadt képzetársítások miatt is nagyon nehéz művésziileg megjeleníteni őt. Az elmúlt évtizedekben rendkívül sok festmény és szobor készült róla. Érdekesek ezek az ábrázolások abból a szempontból is, hogy személyiségének mely vonásait hangsúlyozzák. Az alkotásokban ugyanis meg is jelenik, de hiányzik is belőle valami. Amióta az alapítványt vezetem, nagyon figyelem ezeket a műveket. 2017-ben kiadtuk az *Egy szent életű ember – Mindszenty-tisztelet 1975-től napjainkig* című kötetünket, ami folytatása Mészáros István *Mindszenty – Egy „kultusz” a XXI. században* című könyvének. Magyarországon és a nagyvilágban összegyűjtöttük a Mindszenty bíboros ábrázoló összes műalkotást, s ez alapján állíthatom: Rieger Tibor életnagyságú szobrán kívül mindössze három-négy olyan van, amely a bíboros személyiségét és lelki-szellemi örökségét kellő összetettségében volt képes megjeleníteni. Ezek a művek váltják ki szemlélőikből a legmélyebb hatást.

– Melyek ezek a kiemelkedő alkotások?

– Az első a *Hazájáért engesztelő bíboros* című festmény, amely 1977-ben készült az Egyesült Államokban, Füzér

Julian atya megrendelésére. Az alkotó, Schmidt Béla egészen páratlan portrét festett, egy valódi Mindszenty-ikont. Fecske Orsolyának a bíborosról készült nagyszerű portrét is ki kell emelnünk. Különleges élmény egymás mellé állítani ezt a két képet: Schmidt Béla munkáján ott van Mindszenty atya teljes lelki mélysége. Fecske Orsolya festménye pedig egy érzékeny női látásmódból fakadó, emberközeli alkotás, amelyen keresztül belenézhetünk a bíboros szemébe. Feltétlenül említésre méltó Alberto Ceppinek a budapesti Szent István-bazilika kincstárában látható térplasztikája is, a XX. század keresztjeire feszített *Mindszenty* című mű. Ez Krisztusba öltözve ábrázolja Mindszentyt, aki a sírfelirata szerint a *legműségesebb pásztor*. A keret, amelybe az olasz szobrászművész a bíboros alakját ágyazta, egészen magával ragadó, s megjeleníti a teljes életművet és élet-szentséget. A Mindszentyről

Az ausztriai kegyhelyen felállítandó életnagyságú Mindszenty-szobor kicsinyített mása (Fotó: Lapos László)

készült kiemelkedő alkotások közé tartozik Györfi Sándor törökszentmiklósi mellszobra is, valamint Hermann Zsolt Budapesten felállított szobra, amely a börtönéből szabadult főpásportot ábrázolja. Ezek a művek mind egy-egy fontos mozzanatot ragadnak meg egyszerűen. S mindezek mellett szeretném még megemlíteni Rieger Tibornak a Bécsben és a budapesti Szent István-bazilikában látható Mindszenty-mellszobrát: ezek a híres Engesztelő-festményt jelenítik meg szobrászlag átélhető, plasztikus módon.

– Érdekes, hogy Rieger Tibor mellszobra Bécsben és Budapesten is látható.

– Szép ez a kettősség, és kapcsolódik a mostani jubileumunkhoz. A bécsi mellszobor az irgalmasok kórházában van, ott, ahol ötven évvel ezelőtt Mindszenty atya meghalt, a

budapesti Szent István-bazilika pedig nemzeti szentélyünk. Két karakteres alkotásról van szó, az egyik egy patinás templomban, a másik egy kertben áll. És ugyanilyen karakteres az az életnagyságú szobor is, amelynek első tervpályázata 2015-ben zajlott. Amikor a zsűriben megláttuk Rieger Tibor pályaművét, azonnal éreztük: ilyen Mindszenty-szobor még soha nem készült. Minden részletében és egészében is nagyon különleges. A forma haragszerű, a testalkat realisztikus, mégis van benne valami fenségesség, ugyanakkor alázatosság, egyszerűség, ami Mindszenty atya egyik fő jellemvonása volt. Erről a szoborról elmondhatjuk mindazt, amit róla magáról is. A keze, az arcéle, a tekintete megszólítja a szemlélőt, pedig nem lehet a szemébe nézni, mert befelé tekint, a lelkében élő Istennel társalog. Rieger Tibor, ez a tapasztalt, spirituálisan is elmélyült szobrászművész,

Mindszenty bíboros sugárzó lelkét jelenítette meg. Ami neki mint embernek fontos, az nagyon közel állt Mindszenty bíboroshoz is: a magyarság iránti különleges felelősségvállalás, a nyugodt, szelíd, férfias erő, a feltétlen hit. A szobor alkotója így hitelesen tudta közvetíteni Mindszenty atyánk személyiségét, hősies és hitvalló életútját. Ezek a személyes hasonlóságok nagyon lényegesek, nem szabad félünk kimondani ezt. Hiszen a szenttiszteletnek is ez a lényege. Rieger Tibor szobrára már a tervpályázat elbírálásánál mindnyájan azonnal beleszerettünk. A zsűritagok között volt Kontsek Ildikó, Habsburg-Lotharingiai Mihály,

– Mikor állították fel Rieger Tibornak ezt az első egész alakos Mindszenty-szobrot?

– 2017-ben, Máriaremetén. Átéltük, hogy az ottani hívek és a Máriaremetére gyalogló zarándokok is azonnal a szívükbe fogadták. A mészkből készült szobor életre kelt, a hívek azóta is folyamatosan látogatják, virágokat visznek hozzá. Egy emlékmű akkor jó, ha az ábrázolt személy a halálán túl is a közösséget szolgálhatja, és ez Máriaremetén megvalósult.

– Hogyan került el az életnagyságú szobor Fatimába is?

– Amikor a portugáliai magyarok körében felmerült, hogy szeretnének szobrot állítani, és a nagykövet közreműködés-

vel megkerestek minket, ezt az alkotást javasoltuk. Az alkotás anyagáról a szobrász dönthetett. A máriaremetei templomkert főbejáratához a mészkből, s ezekhez kellett igazodni. De úgy éreztük, hogy Rieger Tibor szobra megérdemelné a fehér márvány és a bronz anyagot is. Ő maga egyébként kópárti volt, mert a kő természetesebb a bronznál. A Fatimába került alkotást a jelenleg elérhető legtisztább és legfehérebb török márványból készítette el. Kegyszobrokhoz hasonlítható, szakrális ábrázolás, aminek nagyon örültünk. Ezen a híres zarándokhelyen mindössze hat egyházi szobor van, s közülük immár kettő magyar: az egyik Kondor Lajos verbita atyát jeleníti meg, a másik a magyar bíborost. A fatimai kegyhely működését segítő művészgarda nagy elismeréssel fogadta Rieger Tibor művét, amely méltó helyre került: a Mindszenty atyának is emléket állító Magyar Kálvária első stációja előtti kis téren helyezték el.

– A korábbi mészkből és fehér márvány után most miért bronzból készül a Mariazellben május végén felállítandó harmadik Mindszenty-szobor?

– Úgy gondoltuk, egyrészt azért lenne jó a bronz, mert az kevésbé sérülékeny, mint a kő és a márvány, másrészt pedig így további részletekkel gazdagodhatna az alkotás. Fontosnak tartottuk, hogy legyen egy bronzszobor is arra az esetre, ha a mészkből vagy a márványszobrot valamiért javítani kellene. Arra biztatom az olvasókat, hogy ha Máriaremetén, Fatimában vagy Mariazellben járnak, feltétlenül nézzék meg ezeket az alkotásokat. Élőben is győződjenek meg róla, hogy milyen nagyszerű és szerethető ez a Mindszenty-ábrázolás. A kő visszaveri a fényt, a fehér márvány félig magába szívja, élettel telíti. A legutóbbi változat pedig azért lesz különleges, mert a bronz sokkal aprólékosabb, portrészzerűbb megformálást igényel. Nagyon izgalmas, hogy itt egy tíz éven át tartó alkotási folyamatnak lehetünk a szemtanúi. Szép és valódi elmélyülést igénylő művészettörténeti feladat megvizsgálni, hol helyezkedik el a Mindszenty atyáról készült életnagyságú szobor Rieger Tibor életművében. Elemezni, hogy kiforrott művészetnek csúcán mennyire fontos számára ez az alkotás. Látni, hogyan változik „ugyanaz” a szobor, miben lesz más a három különböző változatban. Mindegyik hasonló, mégis különböznek, s az eltérés az anyagon és a megformáláson túl az elhelyezésükből is adódik. Ezt a harmadik szobrot klasszikus viaszöntéses eljár-

rással áprilisban fogják bronzba önteni Mórón.

– Hol helyezkedik el tehát Rieger Tibor életnagyságú szobra a Mindszenty-ikonográfiában?

– A legkülönlegesebb figurális ábrázolásnak tartom, amit meg lehet és meg kell ünnepelelnünk. Nagyon megérdemelte, hogy a három legnemesebb anyagból elkészülhessen. Fontos, hogy mindhárom alkotás rangos helyre kerüljön. Rieger Tiborral közösen Mariazellben

Magyarországon és a nagyvilágban összegyűjtöttük a Mindszenty bíboros ábrázoló összes műalkotást, s ez alapján állíthatom: Rieger Tibor életnagyságú szobrán kívül mindössze három-négy olyan van, amely a bíboros személyiségét és lelki-szellemi örökségét kellő összetettségében képes megjeleníteni

is megmutattuk a terveket a prior atyának és munkatársainak, s látszott rajtuk az elragadtatás. Az új szobor helye a templomkertben lesz: a két homlokzati barokk szobor közelében, annál az oldalbejáratnál, ami a fő közlekedési útvonal, nagyon közel a Szent László-kápolna ablakához, ahol tizenhat éven át nyugodott Mindszenty bíboros. A prior atya azt mondta: szándékuk szerint a szoborállítás után itt egy Mindszenty közösségi tér lesz. Rögtön oda képzelt a magyar és a többi közép-európai zarándokcsoportokat, amelyek tagjai így

találkozhatnak majd ezzel a világhírű, hozzájuk is kötődő és a Szentszék által elismerten életszentségre jutott, tiszteletreméltó bíborossal.

– Idén kettős évfordulója van Mindszenty Józsefnek: XII. Piusz pápa nyolcvan évvel ezelőtt nevezte ki esztergomi érseknek, és ötven éve adta vissza lelkét a Teremtőnek. Az nem vetődött fel, hogy Esztergomban helyezték el Rieger Tibor bronzszobrát?

– Nem, mert Esztergomban már van egy impozáns ülőszobra Mindszenty atyának, közvetlenül a magyar „Sion-hegy” mellett. Korábban Veszprém is szóba került mint lehetséges helyszín. Ám amikor elkezdtük az idei évfordulós megemlékezések tervezését, nagy egyértelműséggel Mariazell jelent meg a lelki szemeink előtt. A Mindszenty-tisztelet ápolása szempontjából a külföldi fókuszpontok is nagyon fontosak. Mindszenty bíboros az emigrációban nem nagyon foglalkozott azzal, hol lesz a nyughelye. Úgy végrendelezett, hogy ha meghal, temessék el minél egyszerűbb módon és helyen, de amikor a „moszkvai pánszláv hitetlenség csillaga” lehull Mária országának égről, akkor vigyék haza testét az esztergomi bazilika sírboltjába. A halála előtti évben Veremund Hochreiter mariazelli prior, aki szívélyes kapcsolatot ápolt Mindszentyvel, írt neki egy levelet, amelyben tudatta vele, hogy a kegytemplom Szent László-kápolnájában nyugszik Szelepcsényi György esztergomi érsek, és mellette van egy üres sírhely. Nincsenek véletlenek! A primás, akit elűzték a hazájából, aki nem működhetett esztergomi érseként, sem hazai nyughelyet nem találhatott, egy magyar vonatkozású kegyhelyen az egyik elődje mellett talált ideiglenes nyugovóra. Ez mélyen meghatotta Mindszenty bíboros lelkét. Az ideiglenes nyughely kijelöléséről a halála előtt egy nappal rendelkezett: „Ha számkivetésben halok meg, temessenek el ideiglenesen a mariazelli templomban.” Épen maradt teste itt nyugodott tizenhat éven át, egészen az 1991. május 4-ei esztergomi újratemetéséig.

Bodnár Dániel
Fotó: Merényi Zita

HÍREK KÉPEKBEN

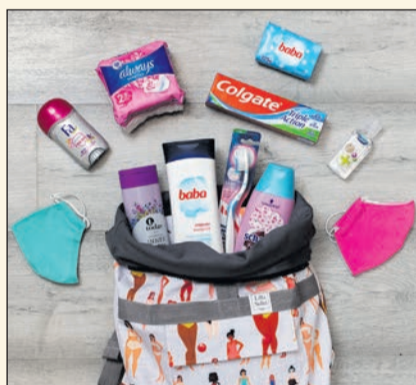

• **Missziós lelkinapot tartottak** február 22-én Szent Charbel tiszteletére a budapest-gazdagréti Szent Angyalok-templomban, ahol a hívók a testi-lelki gyógyulásokért ajánlották fel imáikat. A szentségimádás, majd az azt követő szentmise után mindenki áldást kapott Szent Charbel ereklyéjével, valamint kenetet a szent sírhelye előtti olajmécs-lámpa olajából.

• **New Yorkban, a Carnegie Hall** Isaac Stern hegedűművészről elnevezett termében február 22-én különleges zeneművel tisztelegtek Kalkuttai Szent Teréz emléke előtt. Dante Santiago Anzolini karmester és zeneszerző *Journey of Faith (A hit útja)* című művét az Orchestra of St. Luke's előadásában hallhatta a közönség, a szerző vezényletével.

• **Hazánkban több ezer olyan nő él,** akik számára gondot okoz beszerezni az alapvető higiéniai termékeket. Nekik kíván segíteni a #nemluxustáska kampány, amely idén március 3-tól két héten át tart. Célja, hogy minél több, női táskában elhelyezett, intimhigiéniai termékekből álló ajándécsomagot állítsanak össze. Az összegyűlt adományokat a Máltai Szeretetszolgálat juttatja el a rászorulóknak. A gyűjtési időszakban, március 3. és 15. között fogadják a csomagokat országsszerte. (Részletek a <https://nemluxustaska.hu/> oldalon.)

Királyok, szentek, monostorok

Bencés vándorkiállítás a Pannonhalmi Főapátságban

A tihanyi, bakonybéli, pannonhalmi és almádi bencés monostorok korai története tárul fel a HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont „Királyok, szentek, monostorok” projektjét bemutató vándorkiállításán, amely Tihany, Bakonybél és Budapest után most a Pannonhalmi Főapátságban tekinthető meg április 21-éig.

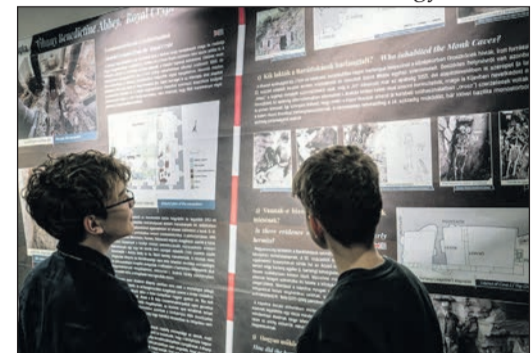
A február 14-én megnyílt és ingyenesen látogatható tárlat a tihanyi, a bakonybéli, a pannonhalmi és az almádi bencés monostor korai időszakát ismerteti a régészet, a művészettörténet és a bioarcheológia szemüvegén keresztül. A 2021 és 2024 között elvégzett kutatások – melyek projektvezetője Szovák Kornél, koordinátora Mende Balázs Gusztáv volt – eredményei jól mutatják, mennyi nyitott kérdést tartogatnak még a korai bencés szerzetesség történeti-építészeti emlékei.

Kinek a sírját rejtí a pannonhalmi apátsági templom főhajója? Andráskirály vagy Dávid herceg csontjait találták meg Tihanyban? Mit lát a Lidar-technológia (lézér alapú távérzékelés), amit más nem? Élhetett-e Szent Gellért a bakonybéli Szentkút remetelakjában? Egyebek mellett ezekre a kérdésekre is választ kaphat az, aki meglátogatja a *Királyok, szentek, monostorok* vándorkiállítást a Főapátsági Kiállítóterben.

Ahogy azt Balogh Balázs, a HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont főigazgatója a kiállítás megnyitón elmondta, a projekt három nagy szakaszban zajlott 2020. december 1. és 2024. december 31. között. Az elsősorban a tihanyi királykriptát kutatták. Az ásatás egyik fő kérdése az volt, hogy azonosítható-e bármi az egykori királytemetkezésből, illetve a későbbi évszázadok használata milyen nyomokat hagyott az épületen, s mennyiben tekinthető a mai atlépmon 11. századnak. A második fázisban a bakonybéli monostor udvarán folytatók régészeti ásatások, amelyek során meglették a kerengőt, és meghatározták a korai monostor

épületeinek elhelyezkedését. Továbbá elvégezték Bakonybél-Szentkúton a feltételezett remetebarlang feltárását, és lezajlott a Tihanyi-félsziget úgynevezett Lidar-felmérése.

A harmadik szakaszban az almádi nemzeti bencés monostorok temetkezéseit vizsgálták természettudományos módszerekkel, illetve feltárták a pannonhalmi monostor északi udvarát, ahol korai szerzetesi temetőt találtak. Nagy jelentősége volt az úgynevezett Uros-sír újrayitására, és az ott talált csontmaradványok szénizotópos kormeghatározásának. A kutatók arra keresték a választ, hogy az Uros

apát által 1224-ben felszentelt pannonhalmi templom központi helyén megtalált sírhely az apát temetkezési helye-e. A szénizotópos vizsgálat kimutatta: valószínűleg egy másik jelentős apátot temethettek el a főhajóban.

Várszegi Asztrik nyugalmazott pannonhalmi főapát a kiállítás megnyitón elhangzott köszöntőjében Pázmány Péter esztergomi érsektől idézett, majd az érsek 1626-os gondolataira reflektálva elmondta: „Amikor Pázmánnyal fájjaljuk egykori monostoraink pusztulását, öröm és vigasz, hogy jött és itt van egy nemzedék, amely felkutatta, újraértékelt a leomlott romokat, hogy okuljunk belőle, hogy a gyökerek üzenetét tisztábban hallhassuk.”

Forrás: Pannonhalmi Főapátság
Fotó: Hajdú D. András

Volt és marad mindannyiunk hazája

Baráti beszélgetés Esztergomban Török Csaba Róma című kötetéről

Ahogy a jó bornak nem kell cégér, egy remek könyvnek sincs szüksége újabb és újabb bemutatókra, ugyanis önmagáért beszél, sikerének híre szájról szájra terjed. Így volt ez február 19-én Esztergomban is, ahol Török Csabának a Magyar Kurír gondozásában, a Via Sacra zárandok utazási irodával együttműködésben kiadott Róma című kötetéről baráti beszélgetést folytattak a meghívott vendégek.

Kontsek Ildikó, a Keresztény Múzeum igazgatója az est háziasszonyaként köszöntötte a nagyszámú jelenlévőt, majd Kuzmányi István diakónus, a *Magyar Kurír* és az *Új Ember* igazgató-főszerkesztője, a kötet felelős kiadója vette át a szót: „Róma volt és marad mindannyiunk hazája – és ha ez egyházi szempontból így van, akkor a Magyar Katolikus Egyház szempontjából ez a helyszín nem lehet más, mint Esztergom. Ezért sem véletlen a beszélgetés helyszínének kiválasztása. Ráadásul Török Csabával barátok is vagyunk: sokszor kísértem el Rómába, és meggyőződéseim, hogy olyan könyvet sikerült megírnia, amelyik igazán »katolikus« – vagyis teljességre törekvő, lexikálisan csakúgy, mint történelmileg vagy egyházi vonatkozásában.” Kovács Zoltán egyetemi tanárt, az Esztergomi Hittudományi Főiskola taná-

rát, a Szent István-bazilika plébánoshelyettesét arra kérték fel, hogy egyházi szempontból, de személyes hangon mutassa be a könyvet.

„Nagy megtiszteltetés számomra, hogy egy nem akármilyen kötetéről beszélhetek. Aki nyomon követi az Urbi et Orbi, illetve egyéb, Rómában zajló egyházi események magyar nyelvű közvetítéseit, egy nagy tudású kommentátort hallhat ott, akinek a szavaiból még az e területen jártas, tanult emberek is sokat tanulhatnak és meríthetnek. Ő Török Csaba professzor úr. Ennek ismeretében egészen másképp vesszük kézbe azt a Rómáról szóló zárandok-könyvet, amelynek éppen ő a szerzője, aki nem teológiai értekezésre törekedett, nem valamiféle »lelketlen«, rideg tudásanyaggal halmoz el bennünket, hanem mindannyiunk

Török Csaba dedikálja Róma című könyvét

szívéhez nagyon is közelállóan a lelkipásztori szívét is megmutatja benne. Az emberek üdvösségéért fáradozó papként nem mulasztja el, hogy a teljes búcsú elnyerésének lehetőségére is világos, jól érthető szavakkal emlékeztessen, hogy

mindezt alkalmazni is tudjuk az életünkben – különösen most, a szentévtben.

A kötet kiváló útítársa lehet egy zárandoknak, s számunkra igazán szívhez szólóan, számtalan magyar vonatkozás is megjelenik benne. Nagyon hálásak lehetünk ezért a papi lelkülettel összeforrott tanári vénáért, melyre az évek hosszú sora alatt az Örök Mátyás tett szert a szerző, mellyel – immáron itthonról – ma is tanít és vezet bennünket. E kötet egyszerre kedvcsináló az útra keléshez, iránymutató útítársa és olyan képeskönyv is, mely abban segít, hogy később

a szentév megnyitása előtt egy héttel mutatták be Budapesten a Rómáról szóló zárandokútkönyvet is.

Morva Emília, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Közép-Magyarországi Régiójának vezetője a saját zárandoklátairól, azokból való fejlődéséről, tapasztalatairól mesélt, felelevenítve az egyik legemlékezetesebb, 2020-ban tett útját, melyet „lehetetlennek tűnő zárandoklatnak” nevezett el magában. „Kollégáimmal és hajléktalan emberekkel zárandokoltunk a Szentatya meghívására Rómába. Teljesen lehetetlennek tűnt a dolog. Egészen abszurdnak. Berzenkedtem is tőle: velük együtt utazunk, lakunk egy szálláson, megyünk az utcán... Azután mégis rászántuk magunkat. Rengeteg nehézség árán: az iratok, a megfelelő ruházat beszerzése, a szabályok felállítás és betartatása, és még sorolhatnám. De végül csodás napokat töltöttünk együtt. »Ti vagytok az Egyház kincsei!« – mondta Ferenc pápa.

Róma utcáin sétálva az egyik hajléktalan ember megkérdezte tőlem: »Szerinted mi a csoda?« De ő maga meg is válaszolta a kérdést: »Ő ott, a saját életében megtapasztalta Isten jelenlétét és általa én is. Kedves zárandoktársak a mindennapokban: tegyék be Török Csaba könyvét a legszükségesebbek közé, a mákos rétesek mellé, és vágjanak bátran neki az útnak!« – mondta Morva Emília.

Az est végén Csaba atya így fogalmazott: „Amikor készültem, hogy zárásként mit fogok mondani, a barát, barátság szó jutott először eszembe. Hiszen valóban, minket, akik ma itt együtt vagyunk, nagyon régi és sokfajta barátság köt össze. Ezért volt számomra meglepő, hogy mindenki kimondta ezt a szót különböző megközelítésben. Így aztán ez a könyvbemutató nekem lett egy utazás. Aki pedig Isten közelébe helyezi az életét, az ő útján jár, azt a barátjává fogadja Isten. »Barátaimnak mondalak titeket« – mondja Jézus az utolsó vacsorán. Milyen jó, hogy mindannyian barátok vagyunk! Rómában pedig ennek egy sajátos mélysége van, egyszerűen azért, mert Rómába mindenki hazamegy. A Szent Péter téren az általános kihallgatások alkalmával is azt vesszük észre egyszer csak, hogy barátok vannak körülöttünk mindenhol: afrikaiak, latin-amerikaiak, ázsiaiak – és ha nem is értjük a nyelvüket, ott és akkor mégis barátokká válunk. Mindenki egy Őbenne a keresztesség által, mert Róma ennek a tapasztalata.”

Török Csaba Róma című kötetét megvásárolhatók az Új Ember könyvesboltban (Budapest V. kerület, Ferenciek tere 7–8. Nyitvatartás: hétfőtől péntekig: 9–18 óráig), vagy megrendelhető az Új Ember online könyvárúházból. Zárandokútkönyv-sorozatunk korábban megjelent kötetei: Lourdes, Fatima és Medugorje.

Ujváry-Radics Gabriella
Fotó: Merényi Zita